N°. 2. Donderdag 27 Maart 1902. 2de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis, of franco per post binnenland *bij vooruitbetaling* . *f* 2.00
Voor Oost-Indië en het Buitenl. » 3.00
Afzonderlijke nummers. . . . » 0.10
Men abonneert zich voor minstens zes maanden ingaande op den dag der eerste toezending *f* 1. –

Prijs der advertentiën.

Per regel . . . . *f* 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . - 0.09
» » » 1000 » . - 0.08
» » » 3000 » . - 0.07

REDACTIE: De 4de Commissie, aan welke de verspreiding van populaire kennis omtrent Oost- en West-Indië is opgedragen.

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd aan de Redactie", en gezonden aan den Heer G. E. V. L. VAN ZUYLEN, *Voorzitter der Redactiecommissie*, **7a Heerengracht**, of den *Secretaris*, Mr. G. VAN SLOOTEN Azn., **43 Conradkade**, beiden Den Haag.

Voor de Administratie en Advertentiën wende men zich tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG" **Haagpoort 4**, Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

De Vereeniging vestigt zooveel mogelijk, zoowel in Europa als in Indië, afdeelingen, die te zamen met het hoofdbestuur dit doel trachten te bereiken.

Om lid te worden, kan men zich persoonlijk of per briefkaart aanmelden bij een der afdeelingen of aan het bureau in den Haag Heerengracht 4, dat iederen dag, behalve Zon- en feestdagen, van 10–12 en van 2–4 ure open is.

Ieder lid wekke in zijne omgeving, zooveel mogelijk, anderen op om lid der Vereeniging te worden en geve daartoe dit blad na het gelezen te hebben aan vrienden en bekenden.

Voor den noodlijdenden Javaan

Sloten wij onze laatste afrekening in no. 1, van den tweeden jaargang, met een restant in kas van . *f* 40.55

sedert werd door ons ontvangen:

Van Mevr. B. M. te M.	- 2.50
Van de afdeeling Nijmegen	- 10.00
Van Truda en Nelly S. gecollecteerd op de teeken-Academie	- 7.50
Van A. C. B. den Haag	- 25.00
Van B. te Brussel	- 25.00
Van R. de R. den Haag	- 25.00
Van P. W. den Haag	- 25.00
Van N. N. Utrecht	- 43.75
Collecte bintang id.	- 1.25
Weduwe den Haag	- 1.00
Van mej. Kühr den Haag	- 2.50
„ N. J. Amsterdam	- 2.00
„ een „onbekende"	- 5.00
Dame in de Stephensonstraat den Haag.	- 1.00
Van N. N. de W. den Haag.	- 1.00
Uit Delft met het volgende bijschrift: „Moge bij het 300-jarig feest der O.-I. Compagnie, Niemand vergeten den noodlijdenden Javaan, nie! Het zal Neêrland strekken tot eer en zegen ja! Moge menigeen dit met mij beamen en zeggen na."	- 10.00
Van Mevr. B. v. d. B.	1.00
„ „ de C. Z.	0.50
„ „ H.	0.50
„ Heer S.	- 2.50
„ dienstbode A. P.	- 1.50
„ E. K. G. R.	- 200.00
Gezamenlijke gift van eene kleine inrichting	- 7.00
Opbrengst v. d. verloting door een clubje meisjes in de Atjeh-School	- 17.70
te samen	*f* 458.75

De op 21 Maart in den Haag gehouden schaalcollecte heeft, na aftrek van den onkosten, opgebracht	*f* 6140.60
Van den burgemeester van Sommelsdijk; opbrengst eener op 20 Maart gehouden collecte	- 8.50
Burgemeester van Krommenie; opbrengst eener collectie.	- 53.46
Van het Gemeentebestuur van Terneuzen; opbrengst eener collecte op 20 Maart	- 27.75
Verkoop van Programma's en Collecte van Achmad op 20 Maart in „Diligentia" den Haag.	- 112.80
Nagekomen van de collecte A. V. S. V.	- 1.00
te samen aan collecten	*f* 6344.11
overgebracht	- 458.75
Totaal ontvangen	*f* 6802.86
22 Maart per draad overgemaakt naar Batavia *f* 6000,– met de kosten	- 6014.50
Rest in kas	*f* 788.36

Na het sluiten en afdrukken onzer bovenstaande rekening werd nog door ons ontvangen:

Club O. R. M. A. Stud. Soc. Utrecht	*f* 20.–
Collecte Apeldoorn	„ 600.–
Id. Hellevoetsluis.	„ 22.55
Van een weddingschap	„ 1.–
Mej. v. A. v. D.	„ 2.50
H. B. S. voor j. den Haag	„ 5.54
Bij den heer C. W. Z. van dames D. H.	„ 10.–
Mr. A. J. E. A. B.	„ 20.–
Ingekomen postbewijs bij Mr. G. v. S.	„ 10.–
Van Mr. J. E. Banck te 's Gravenhage, uit Wiesbaden	„ 1000.–
	f 1691.59
Restant zie boven	„ 788.36
Dus nu in kas	*f* 2479.95

Mededeelingen:

I. *Van de Afdeeling 's-Gravenhage.*

HERINNERING

dat

de Jaarlijksche Algemeene Vergadering

zal worden gehouden op

Zaterdag 30 Maart a.s.,

des avonds ten 8 ure,

in het locaal der Vereeniging

Heerengracht 4.

***

II. *Van de Afdeeling Amsterdam.*

Kennisgave dat tot leden van het Bestuur der Afdeeling zijn gekozen de heeren:

Mr. H. SMEENGE, Van Breestraat 15, President.
Jhr. M. W. VAN RENSELAAR BOWIER, Helmersstraat 91, Secretaris.
JACQUES DEEN, N.-Z. Voorburgwal 176, Penningmeester.
B. HEUVELDOP, Vossiusstraat 49, Lid.
OTTO KNAAP, Cornelis-Schuytstraat 22, Lid.

***

III. *Van de Redactie.*

a. Wij vestigen de aandacht op het, ook bij advertentie in deze courant, ten bate der **noodlijdende Javanen** te koop aangeboden **boekwerk** van den heer **O. Knaap.**

b. Ook zijn **ten bate van hetzelfde fonds** op aanvrage aan het bureau **Heerengracht 4** nog te krijgen eenige der fraai uitgevoerde **programma's van den herdenkingsdag op 20 Maart,** waarvan de teekening door Mej. C. van der Hart is ontworpen, aan de keerzijde zijn de liederen gedrukt door Mej. O. M. de J. gezongen.

De **Minimum** prijs is **tien** cents per stuk.

20 Maart 1602–1902.

Wij hebben nimmer de zaal van het gebouw *Diligentia* in *den Haag* zóó eivol gezien, als in den namiddag van onzen **Compagniedag**, toen prof. mr. J. E. Heeres zijne herinneringsrede zou houden.

Geen versiering van de zaal, want er werd hier geen vroolijk feest gevierd! Alleen op het podium een rij, deels Oostersche planten, die wij te danken hadden aan eene attentie der bekende bloemistenfirma van Houweninge en IJsselstein.

In de zaal werden door jongedames en door Achmad, een jeugdigen Inlander, de keurig uitgevoerde, door mej. van der Hart ontworpen programma's verkocht, waarop behalve de voordracht van prof. H. nog was aangekondigd, dat Willem Royaards een fragment zou zeggen uit „de IJstroom" van Antonides van der Goes en mej. O. Munniks de Jongh eenige liederen zou zingen.

Algemeenen bijval oogstte de spreker met zijne zoo duidelijke, beknopte en pakkende rede. Zoo geheel in den geest, als dit van den beginne af door „Oost en West" was bedoeld, toonde hij aan, dat het voor Nederland een fout zou zijn geweest, wanneer het den dag, waarop vóór 300 jaren den grondslag werd gelegd tot zijn koloniaal Rijk, onopgemerkt had laten voorbij gaan en hij dankte daarom onze presidente, die het initiatief had genomen en de beide Vereenigingen, die tot deze samenkomst de uitnoodigingen hebben gedaan.

In zeer korte trekken schetste hij daarna de redenen, die tot de oprichting der O.-I. Compagnie hadden geleid, omschreef de haar bij het octrooi van 20 Maart 1602 gegeven rechten en toegekende voordeelen, en gaf daarna een stuk geschiedenis. Reeds kort na het einde van den tachtig jarigen oorlog, had de O. I. Compagnie haar bloeitijd bereikt. Spreker wees op het gulden tijdperk, waarin groote rijkdommen over geheel Nederland werden verspreid en tegelijkertijd met Batavia als hoofdstad, een Koloniaal Rijk werd gevestigd, dat zich bijna over gansch het Oostelijke halfrond van den aardbol uitstrekte.

Al spoedig bleek het toen echter, dat het niet gaat koopman en souverein tegelijk zijn. Men wilde winsten maken en verwaarloosde het overige. In het laatst der 18de eeuw eindelijk moest de Staat in plaats van de O.-I. Compagnie optreden, maar ook de Republiek der Vereenigde Nederlanden was tot verval geraakt, hand aan hand met de Compagnie.

Toen wij in 1816 in ons koloniaal bezit werden hersteld, was er toch nog veel behouden gebleven, zooveel, dat wij thans wel reden hebben trotsch te zijn op haar energie en haar scheppingskracht.

Zeker! de Compagnie heeft veel gedaan, wat wij thans afkeuren, maar alle handelingen moeten beoordeeld worden naar den tijd, waarin ze plaats hadden en de Souvereine volken waren toen niets beter, dan de Souvereine O.-I. Compagnie.

Aan ons, die hare erfenis hebben aanvaard, is het thans om te toonen, dat wij ze waard zijn en begeerig om in humanitairen geest goed te maken, wat de Compagnie, vooral tegenover de Inboorlingen, misdreef. Gelet op de beginselen van onzen tijd moeten wij indachtig zijn aan de woorden, die Coen aan de bewindhebbers schreef: **„Daer can in Indiën wat groots verright worden!"** en ze ten uitvoer trachten te brengen, zij 't dan gelukkig ook in een anderen zin, dan hij ze bedoelde.

De met een herhaald applaus begroette rede van prof. Heeres is in haar geheel voor ons blad te omvangrijk. Men zal ze echter kunnen lezen in het eerstkomend nummer van het *„Tijdschrift voor Ned.-Indië"*.

Met niet minder aandacht, dan waarmee zij de herinneringsrede hadden gevolgd, luisterden nu de aanwezigen naar de krachtige verzen van Antonides van der Goes, den bekenden dichter uit des Compagnie's bloeitijd, terwijl Willem Rooyaards, onze zegger bij uitnemendheid, een fragment voordroeg uit de „IJstroom", dat geheel op ons leven en streven in het Oosten toepasselijk is. Toen die gespierde verzen gezegd waren op eene wijze, zooals Rooyaards dit alleen doen kan, was de zaal vervuld van luide toejuiching voor den gevierden artist. „Oost en West" en „Moederland en Koloniën" hebben reden hem dankbaar te zijn voor zijne welwillende medewerking.

Niet alleen jegens Prof. Heeres en den heer Rooyaards, maar ook jegens Mej. O. Munniks de Jongh en haren begaafden begeleider, den heer N. de Wal, moeten beide Vereenigingen ten zeerste erkentelijk wezen, want de allerliefste, met gevoel en talent voorgedragen Maleische liedjes en het echt Hollandsche: „De kabels los" sloten geheel aan bij het vorige. Zoowel de zang, als het door den pianist geïmproviseerde accompagment, oogstten stormachtigen bijval.

Vlaggen en wimpels.

Van de wimpels met toepasselijk opschrift, die de Vereeniging had laten maken, zijn er ruim 150 verkocht. In den Haag werd hier en daar gevlagd, maar onze poging, om er een meer algemeenen herinneringsdag van te maken, is niet mogen gelukken.

Met goedkeuring van het Hoofdbestuur wendde de Presidente zich tot den Minister van Binnenlandsche Zaken, met het verzoek om 20 Maart 1902 van de landsgebouwen de vlag te doen wapperen.

Wel ontving zij daarop een afwijzend antwoord van de Regeering, maar uit den ontvangen brief sprak toch de groote waardeering voor het streven van „Oost en West", om den herinneringsdags van de oprichting der O.-I. Compagnie tevens te doen dienen tot het houden van collecten voor den hongersnood op Java.

Onze Collecten.

Zooals wij reeds in ons vorig blad hebben meegedeeld, kon de collecte in den Haag niet op den *Compagniedag* worden gehouden, maar had deze op Vrijdag, 21 Maart, plaats.

Om 9 ure 's morgens waren in het locaal Prinsestraat 44, ongeveer 140 dames en half zooveel heeren bij elkander, om te gaan collecteeren; een half uur later waren ze met insignes versierd, en met schalen gewapend over de verschillende deelen der stad verspreid. Het weer, dat den dag te voren erg ongunstig was, had zich ten voordeele der Javanen tot deugden geschikt en opgewekt, hoewel vermoeid van den tocht, kwamen achtereenvolgens, tot laat in den namiddag, onze collectanten met de meestal goed gevulde schalen in Prinsestraat 44 terug.

Zeker, wanneer men, zooals het Haagsche *Vaderland* dit deed, onze oogst vergelijkt met de som, die „Barnum en Bailey" uit den Haag meenamen, is ruim f 6000 niet veel, maar wanneer wij in aanmerking nemen, hoe nog kort geleden onze roepstem: *Help den noodlijdenden Javaan!* de massa koud en ongevoelig liet, dan zijn wij dankbaar aan de velen, die ons door hun geven en door hunne medewerking in staat stelden, om den 22 Maart f 6000 per draad naar Java over te maken.

Want al zijn wij het geheel met de Regeering eens, dat de collecte over gansch het land eerst dan van beteekenis zal zijn voor de zwaar getroffen bevolking, *„wanneer ze meer dan een tonne gouds bijeenbrengt"*; wij zijn toch overtuigd, dat hetgeen wij nu gedaan hebben en nog zullen blijven doen, duizenden onzer landgenooten in Oost-Indië tot dadelijken steun kan strekken.

En dan! De hofstad is immers niet gansch Nederland. In vier kleinere gemeenten van ons land werd, zooals onze opgaaf vermeldt, door de hulp der Burgemeesters, op 20 Maart, te samen f 113 gecollecteerd en uit Apeldoorn kregen wij voorloopig bericht, dat f 600 was bij elkander gebracht door een 24tal jonge meisjes, die onder leiding van onzen ijverigen correspondent met veel toewijding collecteerden.

Waarom zouden niet nog andere gemeenten dit goede voorbeeld volgen?

Uit de provincie Groningen werd ons de vraag en het voorstel gedaan, om de collecte tot in het begin van April uit te stellen, omdat ze dan beter zou kunnen worden voorbereid.

Waarom zou dit ook niet elders kunnen? In haren „Oproep" sprak de Presidente van 20 Maart en *eerstvolgende dagen*. Iedere gemeente kieze haar eigen dag om goed te doen! Wij zijn steeds bereid, om te ontvangen en over te zenden. In Indië zal het materieel en moreel goed doen, dat *gansch Nederland* zich het lot van den lijdenden Javaan aantrekt!

Wij herhalen: er zijn in iedere stad slechts enkele flinke mannen en vrouwen noodig, die het initiatief willen nemen, om eene algemeene inzameling te doen slagen.

Waar men geen openbare collecte kan houden, behoeft men daarom niet stil te zitten. Reeds zijn ons *inteekenlijsten* gevraagd, om rond te gaan bij hen, van wie men denken mag, dat zij wat voor den Javaan over hebben. Wij zullen die lijsten eerstdaags doen drukken en *stellen ze gaarne op aanvrage beschikbaar.*

Blijft ons nog over: hen te wederleggen, die ons pogen bestrijden. In het Tweede Blad van het Algemeen Handelsblad van 17 Maart werd een artikel geschreven: *„Is hulp uit Nederland voor Java noodig?"*, dat eerst enkele dagen geleden onze aandacht trok. Dat er op *Java* hoogen nood bestaat, wordt niet ontkend, maar de schrijver is van meening, dat „vóór men bij de vele nooden, „die bestaan in eigen kring *en in Zuid-Afrika* „nog de liefdadigheid oproept voor streken, waar„van men de toestanden minder goed kent, men „wel overtuigd moet zijn, dat ginds niet genoeg „kan worden gedaan, om den nood te lenigen."

En *die* overtuiging mist het Handelsblad.

Er kan immers door de Regeeeing gedaan worden, zooveel als ze maar wil!

„Zij heeft reeds *vele tonnen* gouds beschikbaar „gesteld en als dit niet genoeg is, zal ze desgevorderd *millioenen* geven".

Komt het geld, dat de Regeering *geeft* uit de *Nederlandsche* of uit de *Indische* schatkist? Nu het uit de laatste komt, wordt of werd het dan misschien ook *door de noodlijdenden zelf opgebracht*?

Hebben wij niet vermeld, dat van Emmerik te Salatiga, niettegenstaande die ruime Regeeringshulp, *duizenden hongerlijders* bij zich kreeg, toen de burgerij van Salatiga hem geld gaf om ze te voeden.

Hoe weet 't Handelsblad, dat er niet op tal van andere plaatsen door de Europeanen ginder veel goed gedaan is aan den noodlijdenden bruinen broeder? Wij weten het tegendeel. Gelukkig zijn het niet alleen Chineezen, die wat voor den Javaan gevoelden.

Zou het Handelsblad, als het exclusief wilde zijn, niet liever moeten zeggen: zoolang wij zeker zijn, dat eigen landgenooten in 't verre Oosten aan ellende ten prooi zijn, landgenooten die zooals wij weten, alleen van ons Nederlanders hulp kunnen krijgen, moeten wij de zorg voor Zuid-Afrika gerust aan andere volken overlaten.

Maar wij verlangen die uitsluiting niet.

Met volkomen instemming lazen wij enkele dagen geleden in het „Nieuwsblad voor Nederland" een artikel, naar wij meenen getiteld: *„Een dubbeltje is twee stuivers"*.

Nederland is gelukkig rijk genoeg, om zonder de armoede en ellende, die er om ons heen heerscht, te vergeten, ook aan den hongerlijdenden Javaan te bewijzen, dat het *alle voorspoed en welvaart, die het bezit, in hoofdzaak dankt aan hem en aan zijne voorzaten!*

WEEKOVERZICHT.

De Tweede Kamer viert thans paaschvacantie en maakt zichzelf wellicht diets, dat die vacantie een welverdiende is. De algemeene opinie onder het publiek en zeker onder hen, die de verrichtingen van dit college te boek stelden, zal een andere zijn. Nog zelden is het voorgekomen, dat een zitting van onze volksvertegenwoordiging zoo saai, zoo duf, zoo weinig belangwekkend was, als de thans gelukkig afgeloopene. De geheele tijd is zoekgemaakt met de militaire wetten en vermorst aan enkele onbelangrijke interpel-

laties. Nu mag men over 't algemeen na het optreden van een nieuw ministerie in den eersten tijd niet veel belangrijks verwachten, maar zooals 't nu ging was het toch wel wat al te erg. Niet eens tot een eindstemming over de pensioenwetten is het kunnen komen! In een van de laatste zittingen onthaalden de socialisten ons nog op een sterk riekende schotel, bij gelegenheid van de interpellatie over het ronselen in Zwitserland. Naar aanleiding van eenige couranten-berichten kregen wij de volle laag over het indische leger, de werving, Harderwijk, de Atjehoorlog — toute la lyre. Vooral over den Atjeh-oorlog en den dienst te velde — zaken, die met de interpellatie niets te maken hadden — maakte de heer Schaper zich weer danig boos en met de echte onverschrokken socialistische overdrijving geschilderd, moesten ons, vóór we te Harderwijk kwamen, reeksen van gruwelen passeeren. Het antwoord van de regeering op de gestelde vragen was niet moeilijk te voorzien. De vraag, of de ronselaren in het buitenland met onze regeering in eenige verbinding staan, kon en mocht niet anders dan ontkennend worden beantwoord. Een zoo pertinent antwoord op de tweede vraag: of de regeering het ronselen wilde tegengaan, was niet te verwachten. De te dien opzichte te nemen maatregelen liggen niet zóó voor de hand. Er ontstond dan ook eene uitvoerige gedachtenwisseling, waarbij voornamelijk de Harderwijksche slaapbazen het — zeer terecht — moesten ontgelden. De minister kon daarbij op groote verbeteringen, gedurende den laatsten tijd aangebracht, wijzen en verklaarde ten slotte zeer tegen de ronselarij te zijn ingenomen en zooveel mogelijk mede te zullen werken, om door geschikte maatregelen de praktijken van de ronselaars tegen te gaan en het bedrijf der slaapbazen te belemmeren.

De buitenlandsche politieke gebeurtenissen waren heel wat belangrijker. In de eerste plaats mag daarbij in aanmerking komen de reis van de Transvaalsche regeeringspersonen: door velen wordt deze stap beschouwd als een uitvloeisel van de bekende Nederlandsche nota. Voor de redeneering is wel het een en ander te zeggen. De nota is aan Kitchener gezonden, die ze weer verder den Boeren heeft doen toekomen. Deze hebben daaruit gezien, dat de Engelsche regeering niet van zins was met anderen te onderhandelen, als met de Boeren te velde en met de tegenwoordige regeering der republieken, met Schalk Burger en Stein. Daaruit was, deze gevolgtrekking te maken: dat een eventueel verzoek om vrijgeleide van de regeeringspersonen in Zuid-Afrika, ten einde met elkander te kunnen overleggen, zeer goed voor inwilliging vatbaar zou zijn. Zoo kan men dan tot het besluit zijn gekomen, zulk een vrijgeleide aan de Engelschen te vragen en zoo kan men de Nederlandsche nota de oorzaak van alles noemen. Wij laten in 't midden voor hoeverre dit juist is.

Zeker echter moet men thans, na den zoo langen krijg, elk teeken van naderenden vrede met de meeste ingenomenheid begroeten. Of er eenige kans op welslagen kan zijn, zal natuurlijk in de eerste plaats afhangen van de houding der Engelsche Regeering, houdt die haar vroeger onverzoenlijk standpunt vast, dan zal er van vrede weinig komen. Maar voor een niet minder groot gedeelte zal dit afhangen van de eensgezindheid van de Boeren, wanneer het eenmaal tot onderhandelingen is gekomen. In dat opzicht zijn de Boeren nooit zeer ver gevorderd. Wanneer wij ons de wordingsgeschiedenis van de Transvaal en de politieke gebeurtenissen na '80 te binnen brengen, twijfelen wij wel eenigszins, of alles zoo gemakkelijk van stapel zal loopen. Ook van Engelsche zijde wordt die twijfel gedeeld. Maar over het algemeen begroet men ook daar met begrijpelijke vreugde de vredesboden. Transvaal en Oranje-Vrijstaat hebben bij een voortzetting van den oorlog zoo goed als niets meer te verliezen, terwijl Engeland nog zooveel te redden heeft.

De verwachte riposte van Russische zijde na het Japansch-Engelsch verdrag is niet uitgebleven. Het rustig stilzwijgen van de Russische officieele pers deed dat reeds dadelijk denken en nog deze week verscheen, even onverwacht en verrassend, de verklaring van Delcassé en Lamsdorff over de Oostersche politiek. De verbonden regeeringen van Frankrijk en Rusland, mededeeling ontvangen hebbende van het Engelsch-Japansche verdrag van 30 Januari 1902, gesloten met het doel om den status quo en den algemeenen vrede in het verre Oosten te verzekeren en de onafhankelijkheid te handhaven van China en van Korea, die geopend moeten blijven voor den handel en de nijverheid van alle natiën, zijn volkomen bevredigd, daarin de bevestiging te vinden van de beginselen, die zij zelf herhaaldelijk hebben verklaard aan te nemen en die de grondslag hunner politiek blijven.

De beide Regeeringen meenen, dat de eerbied voor deze beginselen tevens een waarborg is voor hunne bijzondere belangen in het verre Oosten. Gedwongen echter ook van hunne zijde de mogelijkheid te voorzien, òf van een agressief optreden van derden, òf van nieuwe troebelen in China, waardoor de integriteit en de vrije ontwikkeling van die mogendheid in gevaar worden gebracht en hunne eigen belangen zouden kunnen bedreigd worden, behouden de verbonden regeeringen zich het recht voor, om eventueel middelen te beramen, waardoor de verdediging dier belangen wordt verzekerd. Hiermede is dus de stelling der belanghebbende mogendheden volledig afgebakend. Aan de eene kant Engeland en Japan, aan de andere Frankrijk en Rusland, beide partijen nauwlettend elkanders bewegingen bespiedend en niet van zins zich in een enkel opzicht bij de verdeeling van den buit te kort te laten doen. Uit zulk een toestand moeten verwikkelingen geboren worden en wel mag men in Engeland zeggen, dat men den toekomst in het verre Oosten slechts met zorg te gemoet kan zien.

Rusland ontdekte dezer dagen een hoogst onaangename geschiedenis. Het bleek namelijk door zijn eigen spionnen te zijn beetgenomen. Dat een uitgebreide internationale spionnage bestaat, weet nagenoeg iedereen. Aan elk ministerie van oorlog zijn verraders werkzaam, die de verdedigings- en aanvals-plannen aan de buitenlandsche regeeringen verkoopen. Om dit kwaad eenigzins te bezweren, neemt men vertrouwde personen, die zich tegenover buitenlandsche gegadigden als spionnen voordoen, in hun dienst treden, maar dan eenvoudig onware berichten, teekeningen en plannen meedeelen. Ook Rusland had dit kunstje tegenover Duitschland te pas gebracht, maar het bleek, dat de aangewezen personen hun rol al heel slecht hadden opgevat en inplaats van de onware, de juiste mededeelingen hadden verstrekt en zoodoende het mes aan beide kanten deden snijden. Het onaangenaamste was nog, dat men meende met een enkel geval te doen te hebben en daarom ten strengste optrad; naderhand bleek echter, dat er verschillende zeer hooggeplaatste militairen bij het verraad betrokken waren en men politiek wijzer had gedaan met zoo weinig mogelijk ruchtbaarheid te geven.

België, het land bij uitnemendheid voor optochten, zag in de afgeloopen week de groote manifestatie voor het algemeen kiesrecht door de straten van Brussel tijgen. Een Belg is nu eenmaal nooit vroolijker, dan wanneer hij met een banier achter een troep muzikanten met een fermen turkschen trom in een optocht mag meeloopen. Men heeft zich daarom ook maar weinig beangst gemaakt voor ongeregeldheden, overtuigd dat alles op de beste wijze zou afloopen. Dat is dan ook geschied. Ons, in de noordelijke provincies, ontgaat de kracht, die er in zulk een manifestatie mag steken. Zeker is het, dat ze bij ons altijd maar een bitter beetje succès hebben. Bij de Belgen schijnt het anders te zijn.

De Oostenrijksche kamer heeft alvorens op reis te gaan nog eens al haar krachten verzameld voor een afscheidstumult. Natuurlijk weer over een taalkwestie. Het gold thans een geschil tusschen Duitschers en Slawonen, waarbij het tot een algemeen gehuil en gebrul, zelfs tot een partijtje op de karwats kwam. Een vroolijk samenzijn, een waardige volksvertegenwoordiging! Verdere kleine berichten behelsden het aanstaande vertrek van Loubet naar Rusland, waarover de Czaar reeds eenige vriendelijke woorden zeide, terwijl ten slotte valt te memoreeren, dat de Spanjaarden toch nog een ministerie kregen onder den bekenden Sagasta, doch daarin geen behagen schijnen te scheppen.

De rampen op Java blijven aanhouden.

Omtrent de groote bandjir (overstrooming) te Solo lezen wij in de *Locomotief* van 15 Februari:

„In de sociëteit kwam alles bijeen, groot en klein, blootvoets of met opgestroopte broek, tot aan de knieën door het water wadende. De Schoolstraat, nabij de kali Sangkrah, was zoo diep, dat men tot aan z'n hals in 't water liep; hooger op, de Heerenstraat langs, stond het water dien avond 10 uur in sommige huizen 46 tot 98 c.M. hoog, op straat zelfs 1.35 meter. Wat dus de lagere wijken te lijden hadden, behoeft geen betoog; te Balong, Batoe-Sono tot Gading zag men meest daken van huisjes, de bewoners zelf waren hierop gevlucht, waar zij den nacht over verblijf hielden. Velen namen den wijk naar den Sititinggil, alwaar zij door den Soesoehoenan werden gevoed, er bestond anders geen kans in die buurten voedsel te koopen.

Veel gebrek zal dus volgen en misschien ook ziekten.

De groote ellende van den bandjir, van Dinsdag op Woensdag j.l., komt natuurlijk neder op de kampongs. Voor de europeesche bewoners der overstroomde straten was het zeker niet prettig, gaf het wat moeite en beschadiging; vieze lucht van bandjir-water bleef wat in huizen en scholen hangen, de kinderen hinderden een paar dagen meer te huis, maar daartoe bepaalde zich voor Europeanen de ramp; jonge meisjes, dito heeren, autoriteiten en hooge inlanders, met mooie, eigen prauwen, hebben zelfs nog het pretje gehad van te spelevaren door Solo-Venetië.

In de kampongs echter waren de naweeën nog treuriger dan de overstrooming zelve. Toen het water ging wassen, trachtten de meesten hun armzalig huisraadje met het veege lijf te brengen in hoogere stadsgedeelten, op Djebres, de aloon-aloon, bij den Kraton; maar rustbanken, slaapplaatsen, tikars (matten) zijn van vunzig water doortrokken, potten en pannen beschadigd, sommige krotjes, keukentjes, huizenbrokjes (natuurlijk alles van kepang en atap) omver gegooid of in elkaâr gestort. De ondergeloopen kampong, de smerige brij op de erfjes, de stinkende grond der hutjes maken den nieuwsgierigen blanda (Europeaan) onpasselijk. Maar de inlanders kunnen gelukkig daartegen! Moeders met zuigelingen, vaders, die de stulpjes weer wat trachten optekalefateren, zwijgen als gewoonlijk. Honger is er echter veel, voedsel weinig. Maar hier en daar wordt geholpen. De Soenan laat wat rijst of centen uitdeelen; aan de Patihan kunnen uitgehonderden wat nassi (gekookte rijst) krijgen; ook enkele meer gegoede inlanders laten zich niet onbetuigd; ik stond eenigen tijd toe te zien naar het huis van een kain (geweven of gebatikte stoffen)-koopman, waar vrouwen, kinderen, mannen, jongens met honger en vol beenwonden, zich hadden verzameld om, evenals iederen Vrijdag, een paar centen te ontvangen, waarvoor zij terstond aan de warong (Inlandsche gaarkeuken) wat nassi gingen koopen. Darmo Powiro hoopt daardoor wederkeerig van Toean Allah zegen te krijgen op zijn kainhandel, en zoo wordt de rekening weer effen. Wat een bestaan voor zoovele duizenden! De Bengawan-rivier, die op hare beurt de Peepe opzette, heeft weer heel wat misère op haar rekening; als verzachtende omstandigheid voor haar kan echter gelden, dat het in gewone tijden weinig beter is. Armoê is troef in het Solosche, tot in den kraton toe, binnen welks enceinte niet minder dan 15.000 menschen en kinderen leven, meest familie van familie der vorstelijke personen."

Ook in de residentie Pekalongan heeft het booze weer schade aangericht.

Op enkele plaatsen werden stukken uit den weg geslagen en bruggen meegevoerd.

Voorts werd door eene aardschuiving in het gehucht Sokokembang een huis, waarin zich 4 personen bevonden, bedolven.

In het onderdistrict Doro werden door het bandjirwater de dammen der waterleidingen in de Welo-rivier, zoomede vele dessabruggen, weggeslagen, terwijl enkele stukken sawah langs de rivier gelègen, overstroomd en vernield werden.

Uit Sidoardjo komen berichten, dat daar een ware orkaan heeft gewoed. Tal van inlandsche woningen en krachtige boomen heeft hij tegen den grond geworpen. Nog wordt uit Kertosono bericht, dat de hooge waterstand der Brantas steeds onrust wekt. Dag en nacht zijn de ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur, van den Waterstaat en de spoorwegen in de weer om tegen ongelukken te waken.

Uit Probolinggo bereiken ons ook jeremiades over bandjir en nog eens bandjir. Heele dessa's en uitgestrekte, reeds beplante sawahs staan onder water, men vreest, dat een groot gedeelte van den aanplant er de kwade gevolgen van zal ondervinden. Vooral in het laag gelegen gedeelte van het district Kareng moet het water op vreeselijke wijze huishouden

Behalve dat de arme bevolking onder deze overstrooming vreeselijk te lijden heeft, wordt zij nog verontrust door teekenen van werking der vuurspuwende bergen.

Uit het Boijolalische schrijft men aan de „*Nieuwe Vorstenlanden*":

„Zondag-nacht, om elf uur ongeveer, werden wij uit onzen slaap hevig opgeschrikt door een gebulder, als van kanonschoten. Ieder spoedde zich naar buiten, in zenuwachtigen toestand, niet wetende, waaraan die geluiden toe te schrijven.

Onmiddelijk na het gebulder werd een loeien en grommen gehoord; maar intusschen was de westelijke hemel hel verlicht. Een vuurzuil verhief zich hemelhoog.

Het was de Merapi, die eens toonen wou, wat hij vermag, als zijn woede is ontstoken. Maar gelukkig, het is bij dreigen gebleven. Den geheelen volgenden nacht bleef hij rustig. Den volgenden dag een lichte aschregen, die tot in Klaten, Jogja en Ambarawa moet gevallen zijn."

En uit Kalisat meldt men aan het *Soer. Hbl.* van 16 Februari:

„Hedenmorgen om 3.25 stadstijd werden wij gewerkt door een zwaren knal, gepaard gaande met onderaardsch gerommel en trillingen van den grond. Men schrijft dit verschijnsel toe aan de werking van den Raoen, vlak in de buurt. Deze berg is sinds eenige jaren rustig, maar men vertrouwt die rust niet bijzonder. De trillingen waren zeer hevig."

Mogen wij voor deze dreigende rampen bewaard blijven!

De dieptreurige toestand van gebrek en ellende is waarlijk al erg genoeg, zooals ook uit het volgende weer blijkt.

Uit Poerworedjo werd 18 Februari j.l. aan het „*Nieuws v. d. Dag van N. I.*" geschreven:

„Het is in Gombong en hier in den geheelen omtrek allertreurigst met de bevolking gesteld. Levende geraamten, zonder geur of fleur, met vermoeiden en versuften blik, zijn het. Kinderen van negen jaar, die reeds veel te zwaar moeten werken en niet behoorlijk worden gevoed, zien er uit als verschrompelde oude mannetjes.

Hoe komt het toch, dat in een land, waar padi is en veeteelt, dat daar onder een „beschaafd" bestuur honger en ellende zal heerschen en onder een „onbeschaafd" welvaart, ten minste betrekkelijke welvaart?

In Siam b. v., waar ik veel vee kocht, sterven de menschen niet van honger, in tegendeel daar ziet de bevolking er goed uit.

Ik kocht hier op Gombong vee en een inlander kwam met een uitgemergeld kalf aanzetten, mij bezwerende het te koopen, daar hij anders niet te eten had Ik zeide, dat ik het dier niet kon gebruiken en dat hij het eerst vet moest mesten.

De arme kerel keek met een treurigen blik naar zijn eigen spillebeenen en uitgeteerd lijf, en ging droevig heen. Hij had zelf niet te eten en zou misschien tevreden zijn met veevoeder."—

Te Ngawi en te Semarang wemelt het nog altijd van bedelaars; volgens de *Sem. Crt.* werden in laatstgenoemde stad onlangs op één dag 125 van die arme drommels door de politie onder dak gebracht.

De Coppename-Expeditie

Zoowel in het Koninklijk Aardrijkskundig Genootschap te Amsterdam, als in het gebouw Diligentia in den Haag, hield de oud-majoor van den Indischen Generalen Staf, L. A. Bakhuis, eene voordracht met lichtbeelden over de door hem bestuurde Coppename-expeditie.

Op eene groote en duidelijke wandkaart waren de belangrijke resultaten, op dezen tocht verkregen, duidelijk aangegeven en door spreker werden ze toegelicht in eene rede, waaruit ook voor den oningewijde bleek, met welke groote moeielijkheden men in die onbekende landen, bij het doen van een ontdekkingsreis te kampen heeft. Door eene serie lichtbeelden gaf hij een levendige voorstelling van de Coppename-rivier en hare beide takken, met de menigvuldige versnellingen, die het volvoeren van den tocht zoo moeielijk maakten.

Zoowel aan Bakhuis, als aan den Luit-ter-zee van Stockum en den heer Loth komt alle eer toe voor hetgeen zij hebben verricht.

Plaatsruimte belet ons ditmaal er meer van te zeggen, maar in een volgend nummer zullen wij trachten van het reeds verkregen resultaat een verslag te geven.

Wat ons verheugt, is, dat verdere onderzoekingstochten niet zullen uitblijven. De tot het besturen daarvan benoemde Commissie, waarvan de Oud-Gouverneur-Generaal, Jhr. C. van der Wijck, president, en de oud Luitenant-kolonel van het. O. I. leger, H. D. H Bosboom, Secretaris zijn, is ons daarvoor een waarborg.

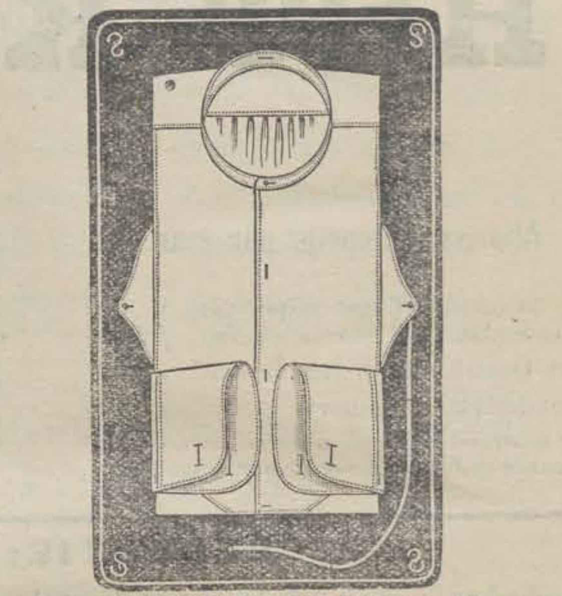
Welverdiende Hulde.

In de groote zaal van „Artis Natura Magistra" (de Amsterdamsche Dierentuin) werd Zaterdag, 22 Maart, hulde gebracht aan den Borneo-reiziger Dr. A. W. Nieuwenhuis, die door zijne tochten in de nog zoo goed als onbekende streken, niet alleen onze aardrijkskundige kennis van Centraal-Borneo heeft vermeerderd, maar door zijn vreedzaam en oordeelkundig optreden ook gunstigen invloed heeft uitgeoefend op die ons nog zoo weinig kennende bevolking.

De plechtigheid in Artis, onder het eerevoorzitterschap van den Burgemeester van Amsterdam, werd geleid door den voorzitter van het aardrijkskundig genootschap, den heer I. W. IJzerman en ook bijgewoond door Z. K. H. Prins der Nederlanden, Hertog van Mecklenburg.

's Avonds was er een diner in het Amstelhotel.

Wij behoeven niet te zeggen, dat ook „Oost en West" met deze welverdiende hulde van harte instemt.



Varia.

Atjeh. De *Deli-Courant* van 11 Febr. zegt:

„De *pretendent Sultan* schijnt toch niet dood te zijn. Onze correspondent te Bajan deelt ons mede, dat hij zijne benden, ter sterkte van 400 à 600 man, ten zuiden van den Laut Tawar heeft bijeen getrokken."

Een telegram van 18 Febr. meldt aan hetzelfde blad:

„De colonne Heldens overviel tweemaal de schuilplaatsen van Ali Bait, 8 vijanden met wapens vielen in onzen handen. In Pedië overviel de Marechaussee eene vijandelijke bende; de vijand liet 22 dooden met wapens in onze handen. Onzerzijds één Marechaussee gesneuveld, vier gewond."

Dus nog altijd bloedvergieten! Maar daarnaast gelukkig ook berichten omtrent werken des vredes:

„Met de eerstvolgende Deli-boot vertrekken wederom een 200 koelies om ter Oostkust van Atjeh in vrijen arbeid werkzaam te zijn aan den stoomtram. Evenals vorige keeren gaan zij van Belawan Deli per Gouv. stoomer naar hunne bestemming."

* * *

Djambi. Aan een telegram van den Resident van Palembang ontleende de *Java-bode*:

„Het lang verwachte bezoek van den Pangeran Ratoe aan onze vestiging te Moeara Tambesi, waartoe genoemden prins door den controleur de dringende uitnoodiging was gedaan, heeft eindelijk 18 Januari j.l. plaats gehad en leidde tot bevredigende resultaten. Na zoo'n gesprek, waarbij natuurlijk vooral de aandacht werd gevestigd op de a.s. onderwerping van geheel Djambi, is de stemming altijd bijzonder vredelievend."

Moge deze van blijvenden aard zijn!

Iets verder lezen wij ook:

„Den 28ste Jan. werd met de te *Limboer* vereenigde macht opgerukt naar *Moeara Mesoemei*. Nergens werd tegenstand geboden."

* * *

Uit onzen tijd? Reeds vroeg in den morgen van 10 Febr. j.l. was het door infanterie afgezette plein voor de gevangenis te Meester Cornelis, waarop de **galg** was opgeslagen, door een **dichte schare van nieuwsgierigen** omringd.

Koeroe, de veroordeelde, was uiterst kalm, ook toen hij voor den assistent-resident werd gevoerd en deze met luide stem het vonnis in het hollandsch voorlas, waarna aan den hoofddjaksa de voorlezing van het in het Maleisch gestelde afschrift werd opgedragen. Met vlugge schreden besteeg de ongelukkige de trap, die hem naar de eeuwigheid voerde.

Op het platvorm van het schavot gekomen, verzocht Koeroe den beul, nog een woord te mogen spreken, hetgeen hem werd toegestaan. Met vaste stem richtte hij zich daarop tot de menigte, hen waarschuwende zich niet schuldig te maken aan handelingen als die, waarvoor hij nu zijn straf zou ondergaan en waarover hij diep berouw voelde.

Nauwelijks had hij uitgesproken, of de beul sloeg hem met vaardige hand den strop om den hals. Een doek werd hem over het hoofd getrokken; aan de laatste stuipstrekkingen zagen de omstanders, dat de doodstraf was voltrokken.

De Koningin Wilhelmina-school. Het *Bat. Nbld.* heeft het oordeel ingewonnen van een deskundige over het programma B. van de Koningin Wilhelmina-school — door Minister Cremer met den weidschen naam van „technicum" betiteld — en deelt daaromtrent het volgende mede, dat niet erg bemoedigend klinkt:

„De leerlingen der Koningin Wilhelmina school zullen bij het verlaten dier inrichting waarschijnlijk niet veel beter onderlegd zijn dan die, welke van de vroegere ambachtsschool afkomstig waren.

De eischen voor toelating gesteld, deden dit trouwens verwachten. Een school, in staat om personen af te leveren, die iets meer dan zeer ondergeschikte technische betrekkingen kunnen vervullen, die de noodige ontwikkeling bezitten bijvoorbeeld om zulke werkzaamheden te verrichten, als aan machinisten van suikerfabrieken, fabricatie-chefs, werktuigkundigen bij spoor- en tramwegen, stoomvaartmaatschappijen enz. worden toevertrouwd, moet noodzakelijk hooger eischen stellen bij de toelating.

Dergelijke technische scholen dienen in het algemeen aan te sluiten aan de derde klasse eener hoogere burgerschool, zooals in Nederland en elders algemeen wordt aangenomen.

Het blad is benieuwd naar het rapport, dat aan de Indische afdeeling van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs over de Koningin Wilhelmina-school zal worden uitgebracht door een commissie, benoemd tot onderzoek naar het technisch onderwijs in Indië. Het blad hoopt van harte daaruit te mogen zien, dat zijn zegsman te pessimistisch gestemd was en dat voor de enorme hooge uitgaven, welke de Regeering zich ten bate der Koningin Wilhelmina-school getroost, toch nog een inrichting verkregen zal worden, welke onder behoorlijke leiding aan Indische ouders een gelegenheid opent tot opleiding hunner kinderen, goed genoeg, om dezen later behoorlijk bezoldigde technische betrekkingen te laten bekleeden.

*
* *

Geheim!! De *Soer. Crt.* vertelt:

„Hr. Ms. Java werd hedenmorgen uit het droge dok te water gelaten; in den loop van de volgende week zal dit schip vertrekken met een bestemming, die voorloopig geheim is. Het pantserdekschip Sumatra is in het droge dok opgenomen, om vóór de reis naar Holland opnieuw te worden schoongemaakt."

*
* *

Indische Spruw. Ook lezen wij in de *Soer. Crt:*

Dokter Kohlbrugge (*het ijverig oud-lid der Afdeeling „Utrecht" onzer Vereeniging*), die gedurende twee en een half jaar lector aan de Universiteit te Utrecht was en daar zijn krachten mede wijdde aan de bespreking der Indische ziekten, heeft dat tijdvak ook voor zich zelf benut, om zooveel mogelijk onderzoekingen op microscopisch en bacteriologisch gebied te doen, met betrekking tot de hier meest voorkomende ziekten.

In den laatsten tijd had hij zich vooral bezig gehouden met een onderzoek naar de verschijnselen van de Indische spruw en van de voorloopige uitkomsten dier onderzoekingen, die veel verwachten deden, gaf hij in het Ned. Tijdschrift voor geneeskunde, 1901 dl. II no. 16, een uiteenzetting.

Of het lijden zich het eerst in de darmen, dan wel aan de tong openbaart, is nog niet vastgesteld. Thans nu hij te Sidhoardjo gevestigd is, zet hij zijne studiën voort en machtigde ons mee te deelen, dat hij bereid is, alle patienten, die aan spruw lijden, te behandelen, zelfs ter wille van de wetenschap alleen.

*
* *

Een flinke kerel. Eenige dagen geleden was, naar wij vernamen, een gedeelte van de trambaan, iets over Sajoeng, op de rails na door bandjir weggespoeld. Een dessa-man zag dat en stond dadelijk klaar om den machinist van den aankomenden tram middels handgebaar daarvoor te waarschuwen. Hij werd echter niet begrepen, waarom hij dwars op de baan ging liggen. De machinist stopte en spoedig wist men, wat er gaande was. De tram reed langzaam zonder ongelukken door en aan de herstelling werd dadelijk gewerkt. (*Loc.*)

*
* *

Tijger en hond. De Heer A. te Tebing Tinggi is op 31 Januari in het bezit gekomen van een levenden jongen tijger, lezen wij in de *Sum.-Post*. Het dier is in de nabijheid der kampong gevangen door Batakkers, die het aan den Heer A. verkochten. De tijger is een zeer mooi exemplaar, ongeveer 9 à 12 maanden oud en heeft reeds in den groote, sterke kooi, waarin hij een verblijf heeft gevonden, met een jongen hond — in plaats van, zooals men zou verwachten, dezen op te eten — vriendschap gesloten.

Ofschoon de tijger eerst op den derden dag van zijn gevangenschap iets te eten kreeg, heeft hij den hond geen kwaad gedaan. In den ochtend van 2 Februari lag de hond op den tijger te slapen; in den voormiddag werkte de hond kalmpjes een portie rijst en visch naar binnen en toen legde de tijger zich op den hond te slapen. In den namiddag aten ze broederlijk samen een groot stuk varkensvleesch op.

*
* *

Nieuwe Horloges en Mijnbouw De horloge-fabrikanten in Zwitserland hebben een nieuwe methode uitgedacht om hun producten aan den man te krijgen. Zij brengen tegenwoordig verschillende — of misschien wel dezelfde — soorten van horloges in den handel onder den naam van bepaalde categorieën van personen, die zij daardoor hopen tot afnemers te maken. Zoo volgden elkaar binnen enkele maanden op: het winkeliers-horloge, de werkliedenchronometer, het vrijmetselaarsuurwerk en nu is het nieuwste: het socialistenhorloge. Opmerkelijk is, dat eerstgenoemde merken in nikkel, staal, zilver en goud verkrijgbaar zijn; het socialistenhorloge echter wordt niet in gouden kast gemaakt.

Thans is in bewerking: een „Indische-Mijnbouw-horloge", waarbij de kast geheel van geperst p a p i e r is gemaakt.

Willem van Peuteren heeft zich aan de flauwiteit van een Mijnbouw A. B. C. bezondigd en zond mij dat toe met de vraag, of ik het in de Causerie wilde opnemen. Ik denk er niet aan en de lezer zal mij gelijk geven, als ik hem een paar regels laat hooren:

A. zijn de Aandeelen, in hun val niet te stuiten.
B. zijn de Beurslui, die verdienen de duiten.
C. de Concessie, die nu pas is verleend.
D. 't Dividend, waarvan men ons speent.
E. zijn de Ezels, die aandeelen koopen.

Enfin zoo gaat hij een beetje door en dan stuit ik op de schaamtelooze regels als:

O. de Ordonnanties, waar niemand om maalt.
P. is 't Publiek, dat goedwillig betaalt.

of:

U. zijn de Uilen, die aan verbetering gelooven.
V. is 't Vervoer, van Benkoelen naar boven.

en dan:

W. is de Winst, die zooveel zotten verwachten.
X. is de Eerlijkheid, die de maak'laars betrachten . .,
Y. is 't Ylhoofdige, Indische Publiek.
Z. is de Zwendel . . . Ja, de Mijnbouw is Ziek.

(Nieuws v. d. Dag van N.-I.)

*
* *

Indische Sneltreinen *Station Weltevreden:*

— *Reiziger:* (gehaast) Ben ik nog op tijd voor den sneltrein naar Maos?

— *Stationschef:* O ja, mijnheer, u hebt tijd tot morgenochtend zes uur.

* *
*

Zeer juist. Frisch velletje vergaat,
Bedak bestaat. (Bat. Nbl.)

„De Bintang Hindia".

In ons vorige nummer hebben wij het verschijnen van dit Maleisch weekblad aangekondigd. Thans ligt het „proefnummer", no. 1 van 1902, voor ons en wij mogen erkennen, dat deze nieuwe poging van luitenant Brousson, om aan den Oost-Indischen inlander, goedkoop, goede lectuur te verschaffen, onze volle sympathie heeft. Met een flinken staf van medewerkers steekt hij in zee en naar de uitvoering van het eerste nummer te oordeelen, heeft hij een uitgever gevonden, die aan het welslagen der onderneming veel ten koste legt. Ons is het zelfs, bijna een raadsel hoe voor f 3.— 's jaar zooveel goeds, te leveren zal zijn.

Redactie en uitgever rekenen echter niet alleen op een groot getal abonnementen onder de inlanders, maar ook op den steun van al degenen, die in de ontwikkeling van de inlandsche bevolking onzer Koloniën een machtigen hefboom zien voor den vooruitgang Wij hopen dan ook, dat menig lid van „Oost en West" zich op dit geïllustreerd Maleisch blad, waarin ook artikelen in het Hollandsch geschreven worden, zal abonneeren.

Het abonnement voor een jaar á f 3.— gaat in op 1 Januari 1903, maar men krijgt dan de proefnummers, die van 1 Juni 1902 tot 1 Januari 1903 worden uitgegeven, gratis toegezonden.

Om een proefnummer te krijgen, moet men zich per briefkaart wenden tot den heer *N. J. Boon*, administrateur van het weekblad „*Bitang Hindia*" (de Ster van Indië).

INGEZONDEN.

Pauperisme onder de Indo-Europeanen.

In de Maart-aflevering van *De Indische Gids* deed de hoofdredakteur, de heer J. E. de Meyier, mij de eer aan, mijn artikeltje te bespreken, dat onder bovenstaand opschrift is verschenen in het Weekblad *De Amsterdammer* van 26 Januari en 2 Februari j.l. De schrijver constateert daarin, dat:

1°. de toon, waarin mijn stuk is geschreven, „spijtig" is;

2°. ik weinig inzicht blijk te hebben in den werkkring en de verantwoordelijkheid van hooge staatsambtenaren in het algemeen en van den landvoogd in het bizonder;

3°. het er veel van heeft, of het onderscheid tusschen een' aktueelen gouverneur-generaal en een' khalif uit de *Duizend en één Nacht* in mijne verbeelding zoo heel groot niet is.

De laatste twee waardeeringen ben ik verschuldigd aan de door mij, als eene boutade neêrgeschreven zinnetjes: „Indien de goedertierenheid van den landvoogd eens zoover ging, dat hij eenigen tijd *incognito* onder de paupers verwijlde, gemeenzaam en vertrouwelijk met hen sprak, en hun steun beloofde . . . . Maar zulke dingen gebeuren slechts in de sprookjeswereld. Welk verstandig mensch zoû er ook gaarne het prachtige paleis in Buitenzorg, zelfs voor eene korte pooze, willen verlaten, ten behoeve van proletariers!", welke zinnetjes door hem *letterlijk* zijn opgevat, terwijl daaruit voor iedereen, die een weinig de kunst van lezen verstaat, mijne kennelijke bedoeling spreekt: de wenschelijkheid te betoogen, dat de landvoogd zich op meer praktische wijze en meer rechtstreeks op de hoogte van het pauperisme stelle! Overigens make de heer De Meyier zich niet ongerust over mijne inzichten in den werkkring en de verantwoordelijkheid van de zoo hooge Indische staatsambtenaren. Iemand, die, zooals ik, in Indië is geboren, oorspronkelijk voor Indisch ambtenaar is opgeleid geworden, ongeveer dertig jaar in Indië verblijf heeft gehouden, met alle lagen der Indische maatschappij in aanraking is geweest, en voortdurend belang heeft gesteld in het wel en wee van zijn geboorteland, zoo iemand is heusch niet zoo heel onkundig omtrent bedoelden werkkring en bedoelde verantwoordelijkheid. Mijne kennis te dien opzichte strekt zich zelfs zoover uit, dat ik ongeveer weet te schatten, met hoeveel minimum-arbeid men in Indië kan volstaan, om te zijner tijd toch eervol ontslagen te worden en pensioen te verdienen. Waarmede ik natuurlijk niet zeggen wil — voor eenige menschen moet men zelfs het overbodige niet verzwijgen —, dat er daar te lande geene ambtenaren zijn, die hun' plicht en zelfs meer dan hun' plicht doen.

Ik schreef, dat naar mijn oordeel het onderzoek naar het pauperisme moet opgedragen worden aan ontwikkelde, kundige Indo's, die hun geboorteland door en door kennen. Met het oog op den trots en de schroomvallige achterhoudendheid van den Indo in het algemeen, voegde ik er aan toe: „Slechts voor wie getoond hebben te hunnen gerieve eenigermate *via crucis* te willen gaan, storten de arme Indo's hun gemoed uit." De heer De Meyier teekent daarbij aan:

»Wie voor deze opdracht het eerst in aanmerking komt, behoeft niet lang een geheim te blijven. Een onmiddellijk volgende, aan den schrijver gerichte, in extenso afgedrukte dankbetuiging van eenige gratis door hem te Batavia onderwezenen verschaft al dadelijk een gewenscht certificaat.«

Het is voor den heer De Meyier te hopen, dat hij binnen niet al te geruimen tijd inzie, hoe hij zich daar aan eene vuige insinuatie heeft schuldig gemaakt door het te doen voorkomen, alsof ik voor eigen kerspel heb gepredikt. Tot zijn naricht strekke, dat ik uit Indië naar Holland ben gegaan, om hier naar mijn vermogen ook voor mijn geboorteland te werken, en niet van plan ben ooit in Indië terug te komen. Voorts zal hij uit zijne eigen ambtelijke ervaringen wel weten, dat, om eens een bekend spreekwoord te bezigen, men vliegen eer met stroop, dan met azijn vangt.

Het slot van de bespreking luidt aldus:

»Maar als dit zoo is, waarom dan die behoeften ook niet ingekrompen tot gelijke verhoudingen in evenredigheid met hetgeen zij wezenlijk kunnen presteeren. De uitvallen tegen het bestaande Europeesche schoolwezen komen ons voor even onredelijk te zijn, als de redeneering dwaas is, dat de nutswaarde van het werk van een hoofdambtenaar niet het honderdvoudige en meer bedraagt, dan die van den arbeid van een klerk op f 20 's maands en minder, alsof honderdmaal nul niet nul blijft. Het is mogelijk, dat zulk een betaling in sommige gevallen een hongerloon is, maar dan mist de persoon, die er geruimen tijd op werkte, ook alle capaciteit om vooruit te komen, terwijl de opgeschoten knapen, die in den regel zulke loonen ontvangen, blijde mogen zijn, dat zij reeds iets verdienen. Bovendien is er op de meeste bureaux een streven, om het klerkenloon niet beneden de f 30 's maands te doen dalen. Men vergelijke hier bijv. eens mede een tuinarbeider in Nederland, die zelfs des winters van 's morgens 6 of 7 uur tot 's avonds laat, in alle weersgesteldheid, dagelijks een zwaren arbeid verricht en daarvoor *zeven* gulden in de week ontvangt, om met vrouw en kinderen van te leven, met het vooruitzicht na jaren het eens tot *tien* gulden te brengen.«

De bedoeling van den eersten zin, opgesteld in erbarmelijk Hollandsch, is mij duister. Toch mag men, naar mijne bescheiden meening, van een' hoofdredakteur van een tijdschrift gevoegelijk wel verwachten, dat hij zich in verstaanbare taal weet uit te drukken. Intusschen, zoo de heer De Meyier meent, dat de Indische paupers hunne behoeften moeten beperken, veroorloof ik mij hem te antwoorden, dat zulks bij talloozen hunner heel eenvoudig *niet meer kan*. Ik heb er gekend, die in ellendige krotjes huisden, zich onvoldoende voedden, alles ontbeerden, wat het bestaan menschwaardig maakt. Maar die menschen moesten uitgaven doen voor Europeesche kleederen en schoeisel *cum annexis*, omdat zij zich op hun werk en in het openbare leven in Europeesche kleederdracht *moesten* steken. Welke ontberingen hebben zij zich meer op te leggen, om den heer De Meyier, die blijkbaar de armoede nooit van nabij heeft gezien, tevreden te stellen?

Heel apodictisch verklaart hij, dat mijne „uitvallen" tegen het bestaande Europeesche schoolwezen in Indië hem voorkomen onredelijk te zijn, maar de argumentatie ter zake blijft hij den lezer schuldig. Hij verwacht toch niet, dat de lezer zal uitroepen: „De heer De Meyier zegt, dat Knaapje onredelijk is, en als *hij* het zegt, *is* het zoo. Gezegend zij zijn naam!"? Ik zou dus kunnen volstaan met een schouderophalen voor zijn grenzenloos vertrouwen ten opzichte van de waarde zijner onbewezen uitspraken. *In het belang van de zaak* echter wil ik de door mij in *De Amsterdammer* betoogde wenschelijkheid illustreeren, „dat de Regeering de inrichtingen van voortgezet onderwijs vermeerdere en elke school kosteloos openstelle voor begaafde kinderen, wier ouders niet in staat zijn eenig schoolgeld te betalen", en wel door het aanhalen van de woorden eens medestanders. Die medestander is de kranige onderwijzer, Van Ravesteyn, in Indië, iemand, die geacht kan worden iets beter op de hoogte van onderwijszaken te zijn, dan bijvoorbeeld een gepensionneerd direkteur van Burgerlijke Openbare Werken.

De wet van 1857 huldigde het beginsel, dat de Staat het onderwijs bekostigt en dat de ouders een tegemoetkoming betalen, als zij kunnen.

»Bedeelden en onvermogenden" werden niet aan schoolgeldheffing onderworpen. Ook ons Indisch reglement van 1868 staat op dit standpunt; in de toepassing zette men echter een schotje tusschen het gewone lager onderwijs en het iets meer uitgebreid onderwijs en paste het beginsel toe aan de eene zijde, van de afscheiding, waar het gevlekte en gespikkelde vee liep, terwijl aan den kant van 't witte gedierte het beginsel niet van toepassing werd verklaard en slechts toegang verleend werd op vertoon van een geheel of gedeeltelijk gevulden geldbuidel. De tegenwoordige Nederlandsche wet maakt onderscheid tusschen »bedeelden en onvermogenden" en een nieuwe afdeeling »minvermogenden," die voor een gedeelte aan schoolgeldheffing onderworpen zijn. Ons reglement van 1894 spreekt van »minvermogenden en kinderen uit liefdadige gestichten." Onvermogenden schijnen in 't rijke Indië niet te zijn.

De aanhangers van wat ik de oude richting zal noemen, al overheerscht ze thans nog, zijn eigenlijk inconsequent door gratis onderwijs toe te staan. Een logische toepassing van hun beginsel zou zijn, dat ieder moest betalen en wie niet betalen kon, van den geestelijken maaltijd ten eenenmale zou zijn uitgesloten. Inziende, dat zulk een toepassing al te mal zou zijn, is men aan

Indische Families welke zich tijdelijk of voor vast in Nederland gaan vestigen, worden er in 't bijzonder op attent gemaakt, zich voor het **volledige** inrichten van huizen of **gedeelten** daarvan te wenden tot de Firma

D. VREDENBURG & ZONEN,

Hofmeubelfabrikanten te Zutphen.

Alles wat op het gebied van meubileering voorkomt, zoowel meubelen in elke verlangde stijl en houtsoort, als Gordijnen, Tapijten, Linoleums, Bedgoed, Ornamenten, Keukeninrichtingen enz. wordt **tegen de strengst concurreerende prijzen geleverd.**

Reeds honderde Indische Families geheel geïnstalleerd **waarvan vele attesten ter inzage.**

Franco levering door geheel Nederland.

PLAATSING DER GOEDEREN wordt niet in rekening gebracht.

Schriftelijke garantie voor soliditeit.

PRIJSCOURANT en TEEKENINGEN worden op aanvrage franco toegezonden.

Alle eikenhouten meubelen zijn van massief wagenschotshout vervaardigd en uitstekend geschikt om naar Indië mede te nemen.

IN ROBES Fransche Coupe. *Maison L. Carrière* „Gratio".

Reform kleeding naar keuze.

SPECIALITEITE IN INDISCHE KLEEDINGEN.

Attesten ter inzage. ***113, Van Swietenstraat 113. Den Haag.***

Papierhandel

Gebrs. Kalse,

Vlamingstraat 41, Den Haag.

GROOTE SORTEERING IN

Witte en Gekleurde Kastpapieren.

Geheel nieuwe en zeer fraaie KASTRANDEN.

ZEILDOEK en RANDEN voor Kastplanken.

PUNAISES.

PORT-, SHERRY, MADEIRA en fijne TAFEL-WIJNEN

AGUILAR'S ZIJN **alom bekend.**

HEERENGRACHT 3-52, Den Haag.

Succursales: UTRECHT, LEIDEN.

„De wijnen van dit huis zijn verkrijgbaar bij den heer „**B. DE BAS**" te Batavia, Hoofdagent voor West-Java."

Correspondentie te adresseeren aan:

Maison Antonio Aguilar.

Gebr. TEN HOUTEN,

UTRECHT, DEN HAAG.

Compleete Meubeleering.

SPECIALITEIT IN

Slaapkamer-Artikelen.

Soliede bewerking. Zeer billijke prijzen.

ISERIEF & Co.

VEENESTRAAT 16/18, den Haag.

Magazijn van Garen en Band.

DAMES HANDWERKEN.

Natuur Wollen Ondergoederen

VAN

Jansen en Tilanus.

FRIEZENVEEN.

Fabriek en Magazijnen „DE NIJVERHEID" BREDA.

Behangerij, Meubelfabriek, Stoffeerderij, Bedden- en Matrassenfabriek.

Mart. Lefel-Oomen,

Hofleverancier.

Concureerendst adres voor compleete meubeleering. Enorme voorraad. Lage prijzen. Directe levering. Geïllustreerde prijscatalogus Gratis en franco.

Voor den noodlijdenden Javaan.

OTTO KNAAP

Eenige Jaren Kunstleven

te

BATAVIA.

(Januari 1896–Mei 1899).

Van den schrijver ontvingen wij een belangrijk geschenk; de vergunning om 350 exemplaren van zijn boek te verkoopen voor *f* 2.– waarvan *de helft* der opbrengst komt *voor ons Javanenfonds.*

Aan *een ieder* dus die aan onze uitgevers **Haagpoort 4, den Haag** de som van *f* 2.– zendt of een postwissel van *f* 2.15 met de woorden „Kunstleven Batavia" zenden wij *vrachtvrij* of *franco per post* het verdienstelijke werk van den heer **OTTO KNAAP.**

Zie de bespreking in dit nummer van ons blad.

Gasornamenten

Nieuwe Armen van af **f 0.60.**

Nieuwe Schuiflampen met Gloeilicht van af **f 5.50.**

Nieuwe 3-lichts Kronen met Gloeilicht van af **f 17.**

Surpriselamp met zijden Kap en Gloeilicht **f 13.50.**

NIEUWE Geijser-Badkachel,



Nieuwste systeem,

met groot nieuw BAD, met 3 jaar garantie en kostelooze plaatsing, **f 60.**

20a, Korte Houtstraat, Den Haag.

Telefoon 1207.

VERHUIZINGEN

onder garantie.



Bergplaats voor Inboedels

(GARDE-MEUBLE)

VERPAKKING

(Emballage)

van alle soorten van goederen ter verzending door de geheele wereld.

DE GRUIJTER & Co.

AMSTERDAM, DEN HAAG, ARNHEM.

Leidschekade 70. Westeinde 48. Parkstr. 70/71.



Aangekomen eenige witte Chineesche Schapevachten.

175 × 85 c/m.

f 7.--

Zeldzaam mooi.

VAN VEEN's Theehandel,

33 PLAATS, 's-GRAVENHAGE.

Telefoon 981.

SCHEVENINGEN, 109, Badhuisstraat.

Telefoon 4161.

Costumes naar Maat — Gegarandeerde Coupe.

SPECIALITEIT in Gekleede Costumes, Mantelcostumes, Mantels,

F. W. VON GEMMINGEN, 13 Anna Paulownaplein — Den Haag.

Blouses, **Peignoirs,** Costuumrokken etc. etc.

KERRY-POEDER

in flacons à **f 0.15** en **f 0.25**

uitsluitend verkrijgbaar bij

A. S. BLEEKRODE,

Assistent-Apotheker,

Prins Hendrikstraat 97, Den Haag.

☞ Leden van OOST en WEST en van EIGEN HULP, worden attent gemaakt, dat zij op de verschillende artikelen extra korting krijgen.

A. SCHARENBERG,

Hofleverancier.

Magazijn van zwaar verzilverde artikelen (zuiver wit ondermetaal).

SPECIALITEIT:

Tafel- en Dessertlepels, Vorken, Messen enz.

15 jaar garantie.

Voor Indië bijzonder aanbevolen

Eikenhouten Cassetten.

's-Gravenhage, Hoogstraat 15.

Allan & Co.

Koninklijke Nederlandsche

Stoom-Meubelfabriek

Magazijnen ter Meubileering.

Meubelen, Tapijten, Gordijnstoffen etc

DEN HAAG:

HOOGSTRAAT 16.

Rotterdam. Utrecht.

Wegens verbouwing

Uitverkoop

met 15 pCt. korting met garantie.

A. van WAVEREN, Horloger,

10, WITTE DE WITHSTRAAT 10, DEN HAAG.

MAISON de BRODERIES et de DENTELLES.

Madlle P. Ch. HOEK,

8 BAZARSTRAAT 8, LA HAYE.

Grand choix. ***Prix modérés.***

Lingeries fines, Rideaux Suisses, Mouchoirs etc.

TROUSSEAUX et LAIJETTES.

DE ADELAAR

Heerenkleeding-Magazijn „DE ADELAAR",

Spuistraat 31, DEN HAAG, over de Passage.

INTERC. TELEFOON No. 1199.

Specialiteit in PRIMA QUALITEIT KLEEDINGSTUKKEN.

voor HEEREN en JONGEHEEREN, in elke taille groote keuze.

In Kinderkleeding hebben wij steeds een uitgebreide keuze der nieuwste modellen voorradig.

Steeds Nouveauté's in Stoffen en Modellen.

☞ Grootste inrichting voor KLEEDING NAAR MAAT 1e Etage.

UNIFORMEN, LIVEREIEN, AMBTSGEWADEN.

Uitrustingen voor Oost en West.

Tailleurshuis 1e Rang.

Lambert Waterreus,

Sumatrastraat 279, b/d Bankastraat, Den Haag.

TELEPHOON 317.

Importeur van indische ingrediënten voor de rijsttafel.

Ontvangen: VERSCHE DJAHÉ-KOENJIT-KOENTJIE.

Echte Indische POUCHRON THEE (in pakjes) merk T. C. K.

Samballans. - Boemboe. - Atjars etc.

A. J. MESKER,

MEUBELFABRIKANT.

Hofspui 81, Telephoon No. 240, 's-Hage.

Inrichting voor complete meubileeringen, zoowel in koop, als in huur.

Complete Ameublementen voor geheele huizen, boven- of benedenhuizen steeds voorradig.

PRIJZEN STERK CONCURREEREND.

Verhuurt mede Gemeubelde boven- en benedenhuizen.

GORDIJNEN. TAPIJTEN.

WONINGGIDS voor 's-GRAVENHAGE.

Orgaan der firma DUSSEL & DE LEEUW.

Op aanvrage gratis verkrijgbaar. Ook ligt deze gids op de informatiebureaux der Vereeniging «Oost en West» te 's-Gravenhage en te Weltevreden ter beschikking van belangstellenden.



E WEKKER,

Coöperatieve Vereeniging.

Afdeeling reformkleeding,

Zeestraat 31. Den Haag.

Zend franco, modellen, stalen en geïllustreerde prijscouranten.

De poreuse stoffen zijn bijzonder aan te bevelen voor Oost- en West-Indië.

Reform-corsetten f 4.50 en f 6.50.

Buste-houders van af 2.50 en hooger.

A. A. KNUIJVER & ZONEN,

Gedempte Raamstraat 11-12,

'S-GRAVENHAGE.

Hofleveranciers.

Nederlandsche Fabriek van **Borduur-** en **Passementwerken, Galonweverij** à Jacquard, **Photografiën** en **Teekeningen** van **Vaandels. Maconieke Artikelen** enz. worden franco ter inzage gezonden.

Zilveren Medaille Wereldtentoonstelling PARIJS 1900.

Miele & Co.

Veenestraat 50

DEN HAAG.

Fabriek en Magazijnen van duurzaam Verzilverde ARTIKELEN

VOOR

Luxe en Huishoudelijk gebruik.

De 's-Gravenhaagsche Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albani.

Bijblad
VAN
HET KOLONIAAL WEEKBLAD
Donderdag 27 Maart 1902.

't schotjes plaatsen gegaan. Eén tusschen de ouders. De lui van minder dan f 250 per maand inkomen aan de eene zijde, die van f 250 en meer aan de andere zijde, *wat* hun kinderen zijn, begaafd met een zeer vlug verstand of half idioot, of ze heel, driekwart, half of heelemaal geen Hollandsch verstaan, never mind! de lui van minder dan f 250 hier, de rest aan den anderer kant. Toen een schotje tusschen de verschillende scholen.

Aan de eene zijde, middelbare scholen en lagere scholen, waar ook Fransch (soms Engelsch) geleerd wordt, de gewone lagere scholen aan de andere zijde. En nu de kinderen geplaatst! Die van f 250 en meer, roef! aan den eenen kant, in middelbare en uitgebreid lagere scholen, de rest aan de andere zijde van 't schotje. En wie van hen nu naar den overkant wil, moet maar zien, dat hij 't daarvoor noodige geld machtig wordt.

Waarom men zoo deed? Hoor een man, die 't weten kon. 1)

„Met deze verdeeling in kinderen van meer- en mingegoeden is het onderwijs gebaat, want daardoor wordt in de hand gewerkt, dat de kinderen van gelijk gehalte en gelijke behoeften dezelfde school bezoeken. Kinderen van meergegoeden verkeeren toch veelal in eene voor hunne ontwikkeling gunstiger omgeving, dan die van min- en onvermogenden. Bij het onderwijs aan die kinderen kan men daarom wat sneller vooruitgaan, dan bij dat aan laatstbedoelden. Voor Indië geldt dit speciaal met betrekking tot de bedrevenheid in 't Nederlandsch."

Ons Reglement van 1894 denkt er blijkbaar ook zoo over en laat op de „eerste scholen" niet eens de kinderen toe, die in de laagste klasse van betaling zijn aangeslagen, van wege hun mindere ontwikkeling en omgeving weet u?

Theoretisch niet zoo kwaad bedacht, maar in de Indische schoolpraktijk een leugen!

Hoort gij 't, ambtenaren, officieren? Als gij sterft, zullen uwe kinderen niet op de eerste scholen worden toegelaten, uwe weduwe kan dat hooge schoolgeld niet betalen, de „omgeving der kinderen," deugt niet, hun „kennis van 't Hollandsch" is te gering.

Hoort gij 't, vader van intelligente knapen en meisjes, die minder dan *f* 250.— verdient, uw kinderen kinderen zijn een rem bij 't onderwijs aan kinderen van hen, die enkele guldens meer verdienen dan gij!

Hoort gij 't ouders, die op plaatsen wonen, waar geen scholen zijn en u toch wilt bekrimpen, u alle ontberingen wilt opleggen, om uw kinderen naar de stad te zenden en in de kost te doen, betalen zult ge, een hoog schoolgeld, of uw opoffering heeft een half resultaat. Uw kinderen zouden het kroost van menschen als gij, die op de hoofdplaats zelf wonen, in hun onderwijs benadeelen; aan den anderen kant van 't schotje!

Ja, lach maar, rijk geworden koelie, thans onze sobat baba, On Bong Ho of Lim Ping Ting, lach maar, en strijk uw handen tevreden langs uw welgedaanheid en kijk slim met uw kleine oogjes in 't rond. Gij hebt thans geld, niet waar? nu kunt ge eens toonen, wie ge zijt en ge kunt uw zoon, dien lummel, die straks een kamer in uw bijgebouwen vraagt voor zijn „baboe", op een eerste school zenden; dat is nobel, niet waar? Ge laat uw rijksdaalders maar rammelen en uw kind met zijn fijn verlakte schoentjes, zijn gouden horloge, zijn zegelring, kunt ge in een mooi rijtuig naar de school laten rijden, en plaats doen nemen naast den zoon van den Edelen Heer Dinges, den Resident zus, den Generaal zoo. O, kom binnen, jeugdige Mongool, aan deze—de goede—zijde van 't schotje!

Gij zult ons geen rem zijn bij 't onderwijs, niet waar? Gij kunt betalen en . . . . wie veel geld heeft, dien zal veel vergeven worden.

> O, Schotjen, aaklig overschot
> Van langgestorven veeten
> Van broedertwist, van broederhaat. . . . .

Men vindt 't bovenstaande scherp, te scherp misschien. 't Zij zoo, maar 't moest er uit en ik durfde het neerschrijven, omdat ik overtuigd ben, dat velen zoo denken en niet anders. Geldbezit, of liever het op 't oogenblik bekleeden van een goed bezoldigde betrekking door den vader waarborgt nog volstrekt niet geschiktheid tot 't ontvangen van uitgebreid, lager en middelbaar onderwijs bij zijn kind; het niet-bezitten door den vader, van een willekeurig gesteld inkomen, is volstrekt geen reden, de kinderen van ander onderwijs, dan het laagste, uit te sluiten.

En daarom is het mijn meening, dat de eerste scholen en de inrichtingen van middelbaar onderwijs ook toegankelijk moeten zijn voor *alle kinderen, die geschikt zijn het daar gegeven onderwijs met vrucht te volgen*; wie kan, betale veel, wie weinig financiëele kracht heeft, betale weinig, wie onvermogend is, worde van betaling geheel vrijgesteld.

Het criterium van toelating zij niet langer, *kapitaalbezit*, maar 't bezit van een behoorlijke dosis *verstand, aanleg, ijver*."

Ook de toon van dezen schrijver is „spijtig". Zoû er geene aanleiding toe bestaan? Meer dan aanleiding zelfs: reden?

De heer De Meyier constateert, dat 100 × 0 = 0. Ik kan natuurlijk niet anders, dan mijne bewondering uiten voor zooveel overgebleven wiskundige kennis, maar moet daarentegen mijne verbazing te kennen geven over eene zoo schrikbarende onwetendheid betreffende sociale ideeën. Naar zijne doorluchtige meening zijn er dus in Indië klerken en andere wezentjes, die arbeid verrichten, waarvan de nutswaarde nul is. En honderd, duizend, tienduizend en meer van zulke schepsels zijn, naar die wiskundige formule, tezamen niets waard. Hoort gij het, daar in Indië, hoe hoog iemand, die 't zoo goed weet, u taxeert? Of moet ik op mijne beurt deze uiting van den taxateur niet *à la lettre* opvatten? Maar dan zakt zijne geheele beschouwing ineen! De tropische zon doet stellig sommigen menschen veel kwaad. Inmiddels heb ik reden tot dankbaarheid, dat hij de mogelijkheid erkent, dat „zulk een betaling in sommige gevallen een hongerloon is." Juist, *hongerloon* is het! Precies mijn idee! Mag die toestand zoo blijven? Aan het missen van „alle capaciteit om vooruit te komen", eene stelling, die voorwereldlijk geheeten mag worden, behoeft geen woord verspild te worden, evenmin als aan de Farizeesche ontboezeming, dat paupers, die zoo goed als alles ontberen, blijde mogen zijn reeds iets, zij het ook een hongerloon, te verdienen.

„Bovendien is er op de meeste bureaux een streven om het klerkenloon niet beneden de f 30 's maands te doen dalen." Ondergaan de klerkenloonen waarachtig nog eene *dalende* beweging? O, daar schiet mij te binnen, dat de heer De Meyier niet op al te besten voet met het Hollandsch staat.

En die tuinarbeider in Nederland! Ziehier eene eigenaardige theorie: „Lijdt ge honger? Leeft ge ellendig? Is uw bestaan eene aaneenschakeling van kommer, zorg en ontberingen? Maar, beste man, in dat opzicht staat ge niet alleen. Welnu, zwijg dan, en blijf honger lijden, blijf ellendig leven!"

De tropische zon. . . . .

Ik verstout mij den heer De Meyier den welgemeenden raad te geven, voortaan niet te schrijven over dingen, die hem geheel vreemd zijn. *Ne sutor supra crepidam.* Ook stelle hij zich niet op een te hoog standpunt, zelfs niet tegenover mij. Anders loopt hij de kans, dat zijn hoofdredakteurschap van *De Indische Gids* belachen wordt. Dat kan niet prettig wezen. En dan vooral ook niet insinueeren! Scherp mag hij gerust wezen, als hij tenminste scherp kàn zijn. Scherpte is eene eigenschap van het intellekt, maar de neiging tot insinueeren is eene karakterfout.

In den aanhef van zijne bespreking deelde hij uit de hoogte mede, dat hij het niet de moeite waard vond veel aandacht aan mijn — toch besproken — stuk te besteden. Zoolang hij niet meer praesteert, dan hij tot dusverre heeft gedaan, spreekt het vanzelf, dat zijne aandacht mij geheel onverschillig is. Dat ik niettemin op zijne bespreking ben ingegaan, spruit voort uit mijn' onverzettelijken wil om mede te werken tot het heil van mijne landgenooten. Voortdurend wensch ik te hameren op het aambeeld: *De Indo's zyn er slecht aan toe.* En ik, die het weten kán, verklaar, dat er gevaar schuilt in het bestendigen van dien toestand.

OTTO KNAAP.

Amsterdam, 18 Maart 1902.
Cornelis Schuytstraat 22.

1) Zie op blz. 47 van de „Voorschriften" de toelichting van den Directeur van Onderwijs, Van der Kemp, bij art. 2 van het Reglement van 1868.

Christelijk Altruïsme.

In het eerste nummer, van den tweeden jaargang, van 't *Koloniaal Weekblad* komt een artikel voor van E. Maleier getiteld: „Het *Altruïsme en de Mammon*", waarin gewezen wordt op ergerlijke feiten bij de behandeling van Contractskoelie's op eene particuliere onderneming in Deli.

Wij gelooven niet, dat dit stuk door een maleier geschreven is, maar denken veeleer aan een pseudomien, doch hoe dit ook zij, hetgeen er in wordt meegedeeld, verdient zeker alle aandacht.

Toch zou het verkeerd zijn te meeen, dat het daarin beschrevene den doorslag zou moeten geven bij de beoordeeling der wijze, waarop door de Europeanen in Indië over het wel en wee van den bruinen broeder wordt gedacht. Ook op Java zijn gelukkig voorbeelden van toewijding, die aan de door E. Maleier aangehaalde Portugeesche Koningin, Amelie, doen denken.

Dit viel ons op, toen wij onlangs in een der O.-Indische bladen het volgende te lezen kregen:

„Bij ons laatste bezoek aan Djokja verzuimden wij niet vergunning te vragen, om het Petronella-hospitaal te bezichtigen, welke vergunning gereedelijk werd verleend. Wat wij daar zagen, trof ons om verschillende redenen. Eerstens de volharding, waarmede dr. Scheuer, de stichter, zijn doel moet hebben nagestreefd, om dit tot stand te kunnen brengen. In het eerste verslag dezer inrichting werd een schrijven van hem opgenomen, sprekend van zijn innige begeerte, om eenmaal een *ziekenhuisje* te mogen hebben; en later heette het, in een anderen brief: „Misschien is er iemand onder ulieden die, om christus wil, hier in Djokjakarta wil komen." Drie jaar verder zien wij beide wenschen vervuld. Het ziekenhuisje kwam en is een ziekenhuis geworden, waar honderd inlanders tegelijk verpleging kunnen vinden; voor uitbreiding vatbaar, zal het ook uitgebreid worden. De stichter en zij, die, om christus wil, kwamen helpen, hem helpen, den dokter „die helpt", zooals de inlanders dr. Scheuer noemen, zijn vol goeden moed voor de toekomst en wel mogen zij, in aanmerking nemend, wat het verleden reeds bracht. Bestaat op het oogenblik gebrek aan bedden, daarin wordt voorzien. Dr. Scheuer, door ziekte genoodzaakt eenigen tijd in Europa te vertoeven, werkt ook in Holland ijverig voor zijn stichting, terwijl als zijn vervanger optrad dr. van der Ley, ter zijde gestaan door twee hoofdverpleegsters, de dames J. C. Rutgers en J. H. Kuyper. Het uitzenden van een tweeden geneesheer wacht op de promotie van den heer Esser. Men hoopt, dat de Regeering dan ook de subsidie zal verdubbelen (vijfde jaarverslag).

Het Petronella-hospitaal, dat den aangenaamsten indruk maakt, zooals wij het mochten zien, rondgeleid en ingelicht door mejuffrouw Kuyper, is een huis van goede gaven, waar veel leed wordt verzacht en de beste gaaf, de gezondheid, naar kracht en vermogen van geneesheer en verpleegsters, wordt teruggeschonken. Met hoeveel toewijding, bevroeden zeker slechts weinigen van de velen, die de buurt, Toegoe, ver voorbij den witten paal, alleen kennen van hun jaarlijksch bezoek aan de renbaan, een vroolijke troep, zwierend langs het Petronella-hospitaal naar en van de wedrennen. Daarbinnen alles gewijd aan den zieken inlander, neen, ook aan de verspreiding van het woord Gods naar de opvatting der christelijk gereformeerde kerk, want, noemden wij zooeven gezondheid de grootste gaaf, in de oogen dergenen, wier arbeid het Petronella-hospitaal tot een zegen maakt, is zij slechts een bijkomend iets en de opening der harten voor de blijde boodschap des nieuwen verbonds, het hoogste.

Beginnen wij er ook hier reeds aan gewend te raken, dat meisjes, van goeden en hoogen huize, zieken verplegen, de geringste zieken niet uitgesloten, toch is het geen alledaagsch schouwspel: de dochter van een eersten minister kranke inlanders te zien bijstaan, de allerminsten in den lande, om der wille van het geloof, in de hoop, door het lichaam te genezen, de ziel te winnen. Onze lezers weten, hoe naast mejuffrouw Kuyper daaraan haar beste krachten wijdt mejuffrouw Rutgers, dochter van den Amsterdamschen hoogleeraar. In Nederland hadden zij beiden reeds het Scheuerfonds gesticht en toen kwam de roeping om, den wensch van dr. Scheuer volgend, zelf de hand aan het werk der zending, der medische-zending te slaan. In het laatst van November 1900 aangekomen, is de ijver voor de taak, welke zij zich hebben opgelegd, nog toegenomen. Haar arbeid is nu zóó geregeld, dat zij beurt om beurt, de helft van den voor haar rekening komenden arbeid verrichten; alle drie maanden ruilen zij van bezigheden, welke bestaan in het toezicht op de werkzaamheden in het hospitaal, hulp bij operatie's en kliniek, de zorg voor provisiekamer en linnenkast, het beheer der gelden voor het hospitaal noodig en hulp bij de buitenpractijk van den geneesheer (vijfde aarverslag). Bij dit alles hebben de beide dames zich met het beste gevolg op de studie van het Javaansch toegelegd, een studie reeds in Nederland aangevangen; hoewel sommige der inlandsche helpers Hollandsch verstaan, wordt alles met hen in het Javaansch behandeld; de onderwijzer in het Javaansch van de kweekschool, die haar les geeft, roemt haar vorderingen zeer; het is wèl het geloof, dat bergen verzet en licht maakt een taak, welke anderen te zwaar zou zijn!

De zusters Rutgers en Kuyper waren opgeruimd, vonden het goed in Indië en roemden om strijd de inlanders, gezeggelijker en dankbaarder, dan de verpleegden in hollandsche ziekenhuizen, die meenen, dat hun slechts geschiedt dat, waarop zij recht hebben, want er wordt voor betaald — al betalen zij het dan ook niet zelf. Maar de inlander is redelijk en weet het te erkennen, wanneer het goede tot hem komt op een oogenblik, waarin hij dat goede misschien het minst verwachtte en waarin't het meest nut sticht. Het wordt hem zoo aangenaam en gezellig mogelijk gemaakt, al bestaat scheiding, want de lijders aan vieze beenwonden, wij behoeven de oorzaak niet te melden, en zulke zieken levert Djokja in menigte op, moeten naar het oude leprozenhuis, thans daartoe ingericht."

Bij de verdere bespreking dezer zoo nuttige inrichting maakt het Indische blad eene opmerking, die m. i. zeer juist is. Het Petronella-hospitaal behoort tot de medische-zending en 't spreekt daar van zelf, dat men den inlander, die er verpleegd wordt, de zegeningen van 't christendom wil doen kennen.

Spant men die snaar echter te sterk, dan zou men 't doel voorbij streven. Op den Mahomedaan zal eerst dan 't christendom indruk maken, als hij christelijke deugden in toepassing ziet brengen, zonder dat hij daarbij aan eenig bijoogmerk behoeft te denken.

Den Haag, 22 Maart 1902.

SAMARITAAN.

Inlandsche Officieren bij het leger in O.I.

Het „Handelsblad" bevat nu en dan artikelen over militaire zaken, zoowel Nederlandsche, als Indische. Met al de tentoongespreide voorliefde voor waarheid en rechtsgevoel, voor algemeene ontwikkeling en dichterlijk gevoel, die de redactie van dat blad kenmerkt, is die redactie niet altijd billijk in het opnemen van tegenwerpingen, waarbij andere ideeën dan de hare verkondigd worden. Daarom richt ik mij tot „*Oost en West*".

Het in het *Handelsblad* geopperde denkbeeld, om Amboneezen, Javanen en andere Inlanders, naar de Kadettenschool en de Militaire akademie in Nederland te zenden, komt mij te onpractisch vóór, om er veel over te zeggen. Oneindig doelmatiger en rechtvaardiger acht ik de oprichting van Kadettenscholen in Insulinde zelve. Ook het uitsluitend bestemmen voor toekomstige officieren van zoons uit de aristocratie is dunkt mij, verkeerd. Karakter, intelligentie, kennis en algemeene ontwikkeling zullen een betere maatstaf zijn om goede officieren te vormen, dan *alléén* hun geboorte. Naar alle waarschijnlijkheid zullen echter, vooral op Java, de eerste aspiranten voor een eventueel te stichten kadettenschool, toch wel uit die kringen vóórtkomen, welke men met den naam: *aristocratisch* bestempelt.

Bij de in Nederland toonaangevende militaire specialiteiten, die over Insulinde vermeenen te moeten oordeelen, schijnt het idee: *eeuwige vrede*, diep wortel geschoten te hebben. Alles willen ze naar het moederland trekken, alsof er van een stuiting van toevoer naar Java nimmer sprake kon zijn. De hemel behoede hen voor ontgoocheling!

Z. 20 Maart 1902. K. H. O. VAN BENNEKOM.

Los en Vast.

(DOOR B. A.)

De „zetter" liet mij enkele onduidelijke dingen zeggen in mijn vorig ingezonden stuk, welke om B. A.'s reputatie van dragelijk correspondent hoog te houden, verbetering behoeven.

't Woord „Leader", de gebruikelijke verkorting voor hoofdartikel, wordt gespeld met één *a*, (er stond Leadar).

Iets verder zijn bij het woordje *gebrek*, weggelaten de beide woorden: „aan hart" en ten slotte laat de zetter mij zeggen: „Er leven op Java bijna dertig millioen Javanen enz.": „gehuwd" in plaats van *gedund!*

Voor zoo verre 't aan mij liggen kan, zal ik duidelijker schrijven voortaan.

Zonder wederom veel plaatsruimte te bedingen in 't Koloniaal Weekblad, wensch ik toch mijn dank uit te spreken aan allen, die medegewerkt hebben tot het verkrijgen van het, welbeschouwd, schitterend resultaat der schaalcollecte op den Compagnie-dag.

Den Haag voelt wat voor Indië, voelt iets voor 't geen ik zeide met betrekking tot de waarheid van mijn stelling: „met den Javaan behouden we Java tegen *all comers*, zonder hem zullen we 't gaan verliezen". Ook „'t Vaderland" opende onder een zelfde opwekking een inschrijving in haar kolommen en mede met succes.

Laat 't dan zijn, dat wij geven uit een oogpunt van eigenbelang, zoogoed als uit meêwarigheid, goed, mits de Javaan geholpen worde.

Verstandig politiek beleid is meestal gebaseerd op eigenbelang, hier en overal.

't Ontbreekt weêr niet aan menschen, die er nog iets anders achterzoeken willen, zwartgalligen, die nooit nog 't initiatief namen tot iets groots en goeds, zij leven om af te breken en om te critiseeren, voor al 't andere zijn ze te kleinlich.

Eigen reclame! riepen ze uit, wij gunnen derzulken hun verdachtmaking in christelijke vergevensgezindheid, voor ons is de gedachte, dat 't ons gelukt is, 't ijs te breken, zij 't dan maar om enkele dessabewoners voor den hongerdood te behoeden, een satisfactie, waarop dergelijke insinuaties in onkunde en naijver geuit, afstuiten als een zeepbel tegen een gepantserde kruiser, ze kan een oogenblik plakken, maar ze vervliegt.

Na den Haag kan Amsterdam, Rotterdam, Arnhem kortom Nederland niet achterblijven! Hij, die beweert, dat de belangen onzer Kolonien hem niet ter harte gaan, pleegt verraad aan de beste vaderlandsche belangen, en de tijd rijpt, dat allom dit zal begrepen worden.

De Suikerconventie.

In een vergadering van het Indisch Genootschap te 's Gravenhage kwamen Dinsdagavond 25 Maart tal van belanghebbenden in het suikervraagstuk bij elkaar om prof. mr. d'Aulnis de Bourouill, een der vertegenwoordigers van Nederland op de suikerconferentie te Brussel, te hooren over die conventie. De heer d'Aulnis begon met enkelen punten desbetreffende, die vreemd konden schijnen toe te lichten. Zoo o. a. dat de verplichting van Nederland om aan onze koloniale suikers noch middelijk, noch onmiddelijk eenige uitvoerpremie te verleenen, werd geplaatst in het slotprotocol en niet in de conventie zelf. Dit was een gevolg van diplomatieke usance, waarbij onze gedelegeerden zich hebben neergelegd. In datzelfde protocol staat ook, dat Nederland zich verbindt op eigen grondgebied geen Indische suikers toe te laten voor lager premie, dan die uit andere landen. Men vond dit in de conventie een belangrijk punt, maar voor onze gedelegeerden was het gemakkelijk er in toe te stemmen, omdat zij wisten, dat Java-suikers niet in Nederland ingevoerd werden, doch die maatregel moest dienen om Engeland te doen toegeven, dat eerst wel een lager tarief verlangde voor invoer van suikers uit eigen Koloniën.

Uit een economisch oogpunt vatte spreker de quaestie samen in de volgende stellingen:

I. Als naaste gevolg van de suiker-conventie is te voorzien: stijging van den suikerprijs op alle markten, waar tot dusver de bietsuiker onder genot van premie werd verkocht.

II. Wel zal de voorsprong verloren gaan, dien sedert 1897 de Java-suiker te New-York boven de gepremieerde suiker heeft, echter niet omdat de prijs er dalen zal, doch omdat de bietsuiker er den vollen prijs zal ontvangen, zonder aftrek van equivaleerend recht.

III. De te verwachten stijging van den prijs op de wereldmarkt (buiten Engelsch-Indië en de Noord-Amerikaansche Unie) zal het afzetgebied der Java-suiker verruimen, o.a. vermoedelijk de Engelsche markt openen.

VI. Onze koloniale industrie heeft, al zal hare suiker niet naar het Europeesche continent worden vervoerd, belang bij uitbreiding van het binnenlandsch verbruik aldaar. Deze uitbreiding toch zal tegengaan, dat eventueele overproductie van het continent zich ten volle op de wereldmarkt stort en hier prijsdalingen veroorzaakt, welke ook de koloniale suiker treffen, zoowel te New-York als elders. Zij zal ook de industrie minder afhankelijk maken van de Engelsche markt en van belastingplannen der Engelsche schatkist.

De conventie zal die uitbreiding bevorderen, zoowel door vernietiging der kartels in Centraal-Europa, als door gelegenheid te geven tot verlaging van belasting in de landen, waar de premiën komen te vervallen.

V. Geheel ongegrond is de vrees der tegenstanders van de conventie in Duitschland, dat koloniale suiker in dit land zelfs met de bietsuiker zal concurreeren.

Bij het debat wees de heer G. Birnie op zijn artikel „de suikerquaestie" in het Sociaal Weekblad van 22 Maart. Er is geen *overvloed* van suiker, maar *gebrek* aan suiker in de wereld. Suiker is geen weelde-artikel, maar een *noodzakelijk voedingsmiddel.* Hij zal zijn best blijven doen om, gesteund door degelijke proeven, hiervan een ieder te overtuigen.

Errata.

Het doet ons leed, ook tegenover de schrijfster, te moeten erkennen, dat het feuilleton in no. 1 van den 2en jaargang slecht was gecorrigeerd.

Al dadelijk bij den titel stond er **cacas nuafera** in plaats van **cocos nucifera.** Waar verder sprake was van het muskieten verjagen was „**keboeten**" of „**kepassen**" fout geschreven. In plaats van „**keukenvuur**" had men „**beukenvuur**" gedrukt, hoewel er in O.-Indië geen beuken zijn. **Ngerook** (afschrabben) was geschreven **gnerook** en in plaats van **tjengkir** stond op een paar plaatsen **tjenhir**.

Correspondentie.

Zorg voor den Javaan?

Het artikel van Mr. J. C. van Harencarspel is afgedrukt, maar kan eerst in 't volgend nummer geplaatst worden.

Inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië.

De Ingenieur, 22 Maart 1902, No. 12.

C. L. M. Lambrechtsen van Ritthem: Korte aanteekeningen betreffende petroleum en de petroleum-industrie. (met afbeeldingen) Voordracht.

Het Recht in Nederlandsch-Indië. Dl. 78 (1902), afl. 1—2.

Mr. F. D. E. van Ossenbruggen; Over competentie en conflict van wetgevingen in zake voogdij. Verhandeling. — Zeeroof. — Daden van geweld langs de kusten van Ned.-Indië. Enz

Het Mosterdzaad. Orgaan van de Heidenzending. 1902. No. 3.

School en zending. — Ds. G. J. Ruyssenaers te Poerbolinggo. — De Concept-Zendingsorde. — Djocjakarta.

De Indische Mercnur, 25e jaarg. (1902), No. 12.

Convention relative au régime des sucres. — Cultures in Suriname (met afbeeldingen). — Huldebetoon aan Dr. A. W. Nieuwenhuis. — Verbeteringen aan de haven van Singapore. — Zilver op de Philippijnsche eilanden. — De Oost-Indische Compagnie. — Kabelverbinding van Ned.-Indië met Europa. — Stoomvaart tusschen Java, China en Japan. — Westindische Maildienst. — Koninklijke West-Indische Maildienst. China. — Japan. — Handelsonderwijs in Japan. — Indigo-veiling te Semarang. — Uitvoer van Java. — De toestand der Duitsche bezittingen. — Braziliaansche koffie in New-York. — Koffieberichten uit Brazilië. — Verslag van het Mijnwezen over het 3e kwartaal 1901. — Cultuur-Mpij. Sewoe Galoor. — Exploitatie-Mpij. Menado. Cultuur-Mpij. Remis.

Verzending O.-I. Mail.

VOOR DEN HAAG.

Amsterdam, Nederl.,	28 Mrt.	11 April	11.20 's av.
Rotterdam, Lloyd,	4 April	18 „	11.30 's av.
Genua, Nederland,		8 „	9.15 's av.
Marseille, Lloyd,	1 „	15 „	6.30 's av.
Marseille, Fr. dienst,	5 „	19 „	7.45 vm.
Brindisi, Eng. dienst,	28 Mrt.	11 „	1.— mid.
Napels, Duits. dienst,	31 „	14 „	9.45 's av.

Via Marseille: Suppletoire verzending van brieven, briefkaarten en aangeteekende stukken den dag volgende op den aangegeven maildag te 7.45 vm.

Via Napels: Suppletoire verzending den dag, volgende op den aangegeven maildag te 12, doch de aansluiting op het vertrek der booten is daarvan niet verzekerd.

MAIL SURINAME.

Amsterdam, Nederl.,	31 Mrt.	14 April	11.20 's av.
Southampton, Eng.,	31 „	14 „	11.30 's av.

Suppl. verzending daags daarna 6.30 's av.; aansluiting niet altijd verzekerd.

St. Nazaire, Fr.,	8 April	8 Mei.	7.45 vm.

MAIL CURAÇAO.

Via Genua den 3n van elke maand, alleen op verzoek.
Elken Dinsdag en Vrijdag 6.30 's av. via Southampton en Queenstown en New-York.

MAIL CONGO.

Antwerpen den laatsten van elke maand 7.24 's av.
Lissabon den 3n en den 18n van elke maand 8.19 m.

MAIL CANARISCHE EILANDEN.
(Teneriffe.)

Southampton. Elken Vrijdag 7.24 's av.
Liverpool. Elken Maandag 7.24 's av.

ADVERTENTIËN.

Eduard Pelger,
„La Haye"
Chapellerie
Civile et Militaire
N° 39 Prinsestraat N° 41.

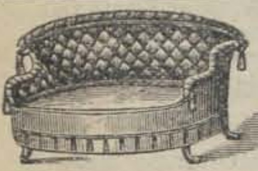
JAC. MOULIJN,
Opticien, Instrumentmaker,
2e Wagenstraat 95, Den Haag,
TELEFOON 704.
BRILLEN en PINCE-NEZ.
Voorschrift van Heeren Doctoren.
Artikelen voor Ziekenverpleging, Verbandstoffen, Breukbanden, Suspensoirs enz.
Aanleg en onderhoud van
TELEFOON en ELECTRISCHE SCHELLEN.



Wol-Regime.
Depôt van het **Echte** Prof. Dr. G. Jaeger's
NORMAAL-ONDERGOED,
voor Heeren, Dames en Kinderen,
in Winter- en Zomer-qualiteit.
tot de laagste prijzen.
A. VAHLE & Co.,
den Haag, HOOGSTR. 14
Telephoon 1218.
Rotterdam, Hoogstr. 340.
Lijders aan Jicht en Rheumatiek ten zeerste aanbevolen.

Specialiteit in Kousen en Tricot-Goederen in Katoen, Wol, Merino en Zijde.

Bovengenoemde Firma hebben wij voor *'s-Gravenhage* den **Alleenverkoop** opgedragen.
WILH. BENGER Söhne,
Stuttgart,
Eenige geconcessionneerde Fabrikanten der **Echte** Prof. Dr. G. JAEGER's Normaal-Ondergoederen.



Corsmit Brossois & Co.
18 Wagenstraat,
Den Haag.
Interc. Telephoon 582.
INRICHTING
VOOR
Complete Meubileering
VAN
Salon en Eetkamer.
Slaap- en Logeerkamer. | f 850.-
Kantoor, Serre, Keuken, | en hooger.
Gang en Trap en Dienstbodenkamer.
Zeer aan te bevelen voor Ind. familiën.

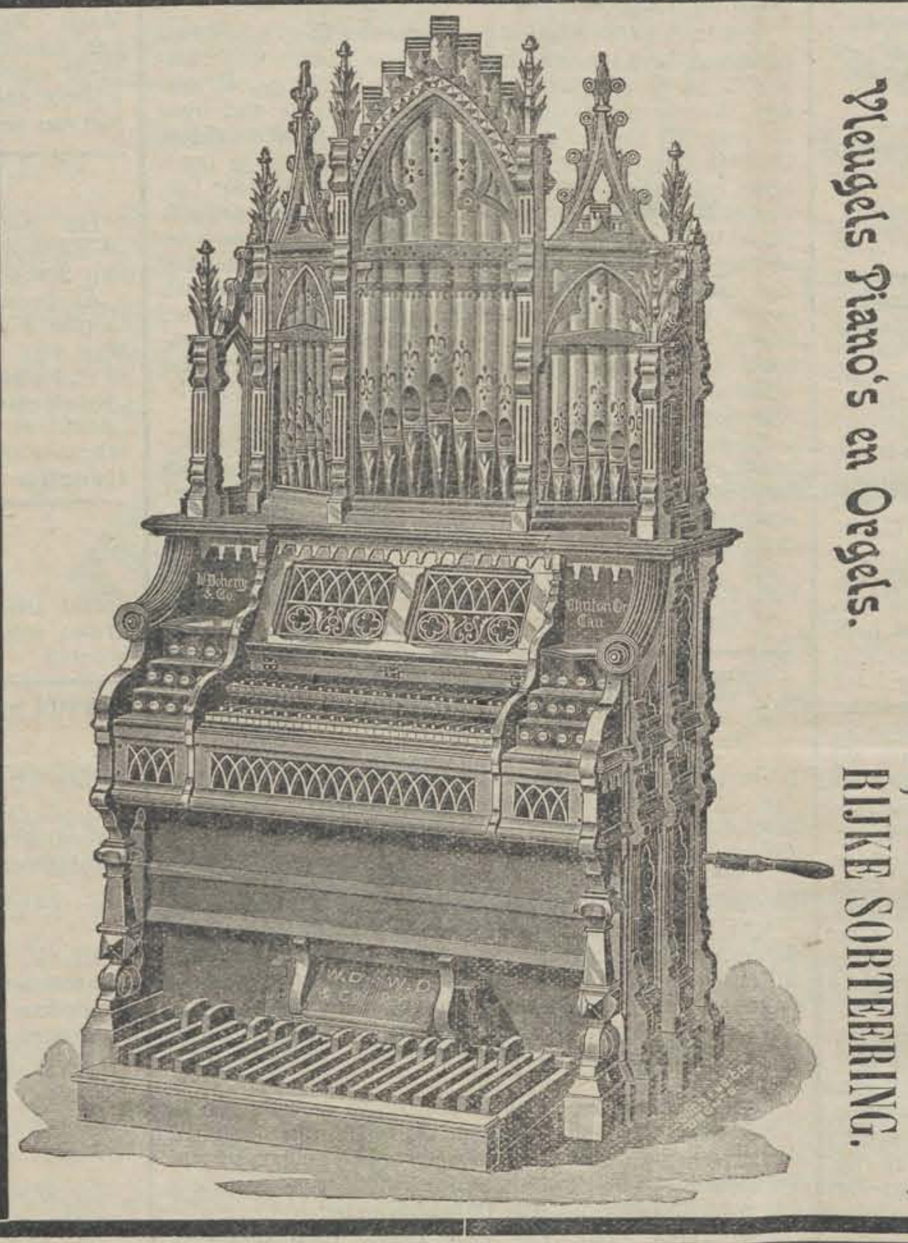
G. KERNER & Co.



PRIJSCOURANT GRATIS en FRANCO.

B. DERKSEN,
Brood- en Beschuitfabriek
„De Oude Vette Hen",
OPGERICHT 1680.
8, OUDE MOLSTRAAT—DRIEHOEKJES 8,
's-Gravenhage.
Hofleverancier.
Gewoon- en Luxe Brood, Beschuit, Krentenbrood, enz.
Geregelde bezorging door alle wijken der Stad en Scheveningen.

Koninkl. Nederl. Mandenfabriek en Magazijnen
Firma W. F. VAN VLIET.
Serre-Meubelen en Decoratie.
NOORDEINDE 158.
Volières, Vogelkooien.
Lange Beestenmarkt 4-6, Den Haag.



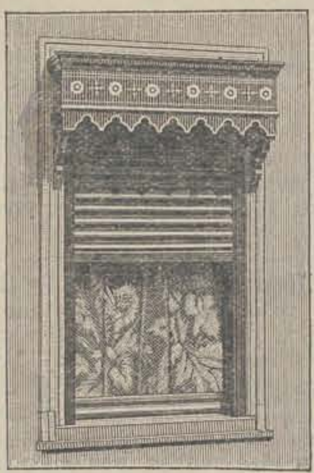
GOOSEN en SWAGERMAN. 149, Boekhorststraat 149a,
DEN HAAG.
Vleugels Piano's en Orgels.
RIJKE SORTEERING.

SPIEGEL- en LIJSTENFABRIEK
J. F. BOON,
Prins Hendrikstraat 77. ***'s-Gravenhage.***
Specialiteit in het Ververgulden en het Repareeren van Lijsten.
Handel in Gravures en Schilderijen in Olieverf.
EXPORT naar INDIËN.

P. VOOGD, Hofsingel 6, Den Haag.
SPECIALITEIT
Blikverpakking voor Oost- en West-Indië.

F. H. BOTHE,
21, VEENESTRAAT – DEN HAAG.
SPECIALITEIT IN
GEKLEURDE, ZWARTE en CRÊME STOFFEN.
Nouveaute's voor elk seisoen.
STEEDS GROOTE ASSORTEMENTEN. BILLIJKE PRIJZEN.

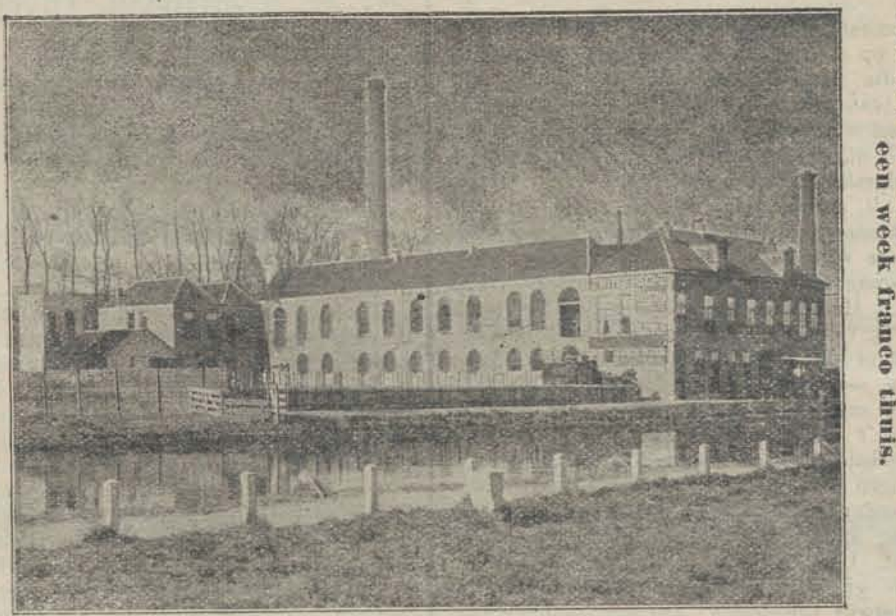
De WONINGGIDS v/d. Nederlandsche Bond van Makelaars in Vaste Goederen, Assurantiën, enz.
o. m. bevattende de adressen der voornaamste **Makelaars in vaste goederen van Nederland.** en de
WONINGGIDS voor 's-GRAVENHAGE en OMSTREKEN
opgemaakt door 't Administratiekantoor der firma
FALKENBURG & Co.
's-GRAVENHAGE, Dennenweg 64,
zijn beide op aanvrage **gratis** verkrijgbaar.
Ook liggen deze gidsen op de informatiebureaux der Vereeniging «Oost en West» te 's-GRAVENHAGE en te WELTEVREDEN (Batavia) ter beschikking van belangstellenden.



HEINEKEN's
(Oudste) Glazenwasscherij
Stoom Jaloezieen en Rolluikenfabriek.
Den Haag, Wagenstraat 39a.
Amsterdam, v. d. Helststraat 1.
Utrecht, Potterstraat 20.
Hilversum. Arnhem. Nijmegen.

Sigaren Magazijn
Korte Poten 21,
D. 't HART voorheen J. J. M. Graaf.
Import **Export.**

Zwitsersche Wasch-, Electrische Bleek- en Strijkinrichting
„RIJSWIJK",
te RIJSWIJK (Z.-H.)
Mr. F. J. G. v. d. SCHALK,



Elke hoeveelheid **fijne strijkgoederen** wordt wekelijks franco gehaald en thuis bezorgd.
GORDIJNEN en STOOMGOEDEREN binnen een week franco thuis.

C. HOYNG,
Den Haag. — Utrecht.
Geïllustreerde Prijscouranten worden **gratis op aanvrage** toegezonden.
ECHT CHINEESCHE THEE,
speciaal aanbevolen aan Indische familie's.

Stoomvaart-Maatschappij
„ROTTERDAMSCHE LLOYD"
Maildienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië
in verbinding met de diensten der
Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

	van Rotterdam.	van Marseille.	te Port-Said.	te Padang.	te Batavia.
Ardjoeno	5 April	17 April	22 April	11 Mei	13 Mei
Soembing	19 „	1 Mei	6 Mei	25 „	27 „
Goentoer *	3 Mei	15 „	20 „	8 Juni	10 Juni
Oengaran	17 „	29 „	3 Juni	22 „	24 „
Gedé	31 „	12 Juni	17 „	6 Juli	8 Juli
Sindoro *	14 Juni	26 Juni	1 Juli	20 „	22 „
Salak	28 „	10 Juli	15 „	3 Aug.	5 Aug.
Lawoe	12 Juli	24 „	29 „	17 „	19 „

* Dubbel schroefstoomschip. 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.
De Hoofd-Agenten: **Ruys & Co.,** *Rotterdam.*
De Agenten: **Eijkensluyters & Tromp,** Anna Paulownastraat 1*d*, *'s-Hage.*

Vereeniging OOST en WEST
Afdeeling 's-Gravenhage.
Aan het **Bureau Heerengracht 4,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur, inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.
Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der 3de Commissie, den heer G. C. A. DE WITT, *de Perponcherstraat n°. 93.*

Een gep. Onderofficier O.-I. Leger voor incasseering, oppasser en huisbewaarder.

Een modiste die werk in Oost-Indië zoekt.

Een Dame die lessen geeft in Noorsch, Zweedsch, Duitsch en Italiaansch.

Drie jonge Dames voor Juffrouw van Gezelschap. Eene ook voor lectrice.

Twee bekwame linnennaaisters.

Gewezen Sergeant in W.-I. voor portier, looper of huisbewaarder; kan ook copieerwerk verrichten.

Twee jonge Dames die als Gouvernante of Bonne naar Indië willen.

Een Dame gew. onderwijzeres in Indië voor les geven aan of opvoeden van kinderen.

Een gegageerd Onderofficier der Genietroepen zoekt een betrekking voor loopend beheer; schrijfwerk of eene eenvoudige administratie; ook kantoorwerk in die richting.

Eene dame voor 't les geven aan spraakgebrekkigen.

Een Dame les geven in teekenen en portretschilderen.

Een Dame voor administratieve betrekking.

Een Heer voor administratieve betrekking of magazijnmeester.

Een Heer voor Corrector aan eene drukkerij.

Een Dame voor waarnemen van een huishouden en naar Indiën gaan.

Twee Dames om bejaarde dame gezelschap te houden.

Een Dame zoekt plaatsing als Stenograaf, ook voor les geven.

Een jonge Dame zoekt een t'huis zonder salaris bij eene dame om deze in de avonduren gezelschap te houden; kan in 4 talen voorlezen en maakt muziek.

Twee Dames om met eene familie op reis te gaan; waarvan de ééne Hollandsch, Duitsch, Fransch en Engelsch spreekt, hebben veel gereisd.

Eene Juffrouw voor Depôthoudster.

Een bekwaam machinist machine bankwerker voor plaatsing in Oost- of West-Indië.

Een gew. O.-I. ambt. voor adm. betrekking.

Eene Dame v/h maken van fijne handwerken.

Eene Dame voor pianoles.

De 's-Gravenhaagsche Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albani.